O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Халқ сўзи

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● E-mail: xalksuzi@uzpak.uz ● 2003 йил 14 ноябрь, №232 (3344) Жума

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 13 ноябрь куни Оқсаройда Жаҳон банки вице-президенти Шигео Катсуни қабул қилди.

Ўзбекистон мустақилликнинг илк йилларидан Жаҳон банки билан самарали ҳамкорлик қилиб келади. Ушбу етакчи халқаро молия муассасаси мамлакатимиздаги кўплаб йирик лойиҳаларда иштирок этмоқда.

Учрашувда Ислом Каримов меҳмонни юртимизга ташрифи билан қутлар экан, куни кеча Тошкентда ниҳоясига етган Осиё Тараққиёт банки шафелигидаги минтақавий иқтисодий ҳамкорлик масалаларига бағишланган вазирлар конференциясида Жаҳон банкидан бундай юксак мартабали вакилнинг қатнашгани мазкур анжуманнинг нуфузини янада оширганини таъкидлади.

Мамлакатимиз раҳбари Жаҳон банкининг Ўзбекистондаги иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришга ёрдам кўрсатиш борасидаги интилишларини юксак қадрлашини қайд этди ҳамда макроиқтисодий барқарорлик мустаҳкамланиб, миллий валютанинг жорий халқаро операциялар бўйича тўла конвертацияси жорий этилгани бу йўналишда янги имкониятлар очилишига ишонч билдирди.

Жаҳон банки Ўзбекистон билан ҳамкорлик доирасида кўплаб соҳаларга эътибор қаратади. Муҳим ирригация мажмуалари ва насос станцияларига сувни тежаш технологияларини татбиқ этиш орқали агросаноат мажмуини замонавийлаштириш ва техникавий қайта жиҳозлаш, саноатнинг электротехника, кимё ва бошқа тармоқларида энергияни тежаш технологияларини ўзлаштириш, коммунал хўжаликни ислоҳ қилишга кўмаклашиш, умумий таълим мактабларини компьютер техникаси билан таъминлаш ва Интернетга улаш орқали таълим соҳасидаги ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш каби устувор йўналишлар белгилаб олинган. Қишлоқ врачлик пунктларини замонавий тиббий ускуналар билан жиҳозлаш орқали соғлиқни сақлаш соҳасидаги ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш, молия секторини ислоҳ этишга кўмаклашиш ҳам шулар жумласидандир.

Оқсаройдаги суҳбат чоғида ҳамкорликнинг ҳозирги босқичи муҳокама этилар экан, келгусида биргаликда амалга оширилиши мумкин бўлган янги лойиҳалар, алоқаларнинг янги йўналишларига оид масалалар юзасидан ҳам атрофлича фикр алмашилди.

(ЎзА).

СУРАТЛАРДА: қабул пайти.
Дилшод ЮСУПОВ олган суратлар.

Олий Мажлисда

Кеча Ижтимоий масалалар ва бандлик қўмитаси йиғилиши бўлиб ўтди. Унда қўмита аъзолари дастлаб Ўзбекистон Республикасининг 2004 йилги Давлат бюджети лойиҳасини муҳокама қилдилар.

Кун тартибида:

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ

Йиғилишда таъкидланганидек, бюджет лойиҳаси иқтисодиётдаги солиқ юкини камайтирган ҳолда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва аҳолининг реал даромадларини кўтаришга мувофиқ тарзда ишлаб чиқилган. Шунингдек, бюджетдан маблағ олувчи ташкилотлар ходимларининг иш ҳақлари, талабалар стипендиялари, ижтимоий нафақалар ва ҳарбий хизматчиларга тўловлар инфляция даражаси кўзда тутилган ҳолда амалга оширилажаги таъкидланди. Бундан ташқари, умумтаълим мактаблари ва мактабгача тарбия муассасаларини капитал таъмирлаш, уларни жиҳозлаш учун харажатлар 2003 йилдагига нисбатан 1,8 баробар, соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш дастурининг иккинчи босқичида даволаш муассасаларини капитал таъмирлаш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлашга йўналтириладиган харажатлар эса 1,4 баробар оширилиши кўзда тутилган. Депутатлар бюджет лойиҳасида 1991 йилгача қурилган уйларни капитал таъмирлаш учун кетадиган харажатлар икки баробар оширилганлигини ижобий баҳолашди.

Қўмита аъзолари «Аҳолини сил касаллигидан муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг Қорақалпоғистон Республикаси ва Бухоро вилоятидаги ижросини ҳам муҳокама қилдилар. Кўрилган чора-тадбирлар натижасида Бухоро вилоятида жорий йилнинг 9 ойи мобайнида сил касаллигига чалинганлар сони ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан камайган. Бироқ текширув давомида вилоятдаги мавжуд флюорографик ускуналарнинг 30 фоизи ишламаслиги аниқланган. Бундай нуқсонларга зудлик билан barҳам бериш лозимлиги уқтирилди.

Қорақалпоғистон Республикасида сўнгги йилларда аҳолини силга қарши флюрокўрикдан ўтказиш ва соғломлаштириш ишлари самарали олиб борилганлиги боис ушбу хасталик билан оғриганлар сони жорий йилнинг саккиз ойи мобайнида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан камайгани кузатилган. Шунга қарамай, айрим шифохоналардаги шароит талаб даражасида эмас. Болалар орасида сил касаллигини аниқлашда баъзи тиббий анжомлар етишмаслигидан ҳам кўз юмиб бўлмайди.

Йиғилиш сўнггида қўмита кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Ўз мухбиримиз.

ХАЛҚАРО ВАЛЮТА ЖАМҒАРМАСИНИНГ ЭЪТИРОФИ

Халқаро валюта жамғармаси (ХВЖ) ижроия кенгаши Ўзбекистон Республикаси миллий валютанинг халқаро операциялар бўйича конвертациясини таъминлашга доир мажбуриятларни қабул қилинганини маъқуллади.

Халқаро валюта жамғармасининг жорий йил 11 ноябрда берган расмий маълумотига кўра, Ўзбекистон Республикаси ҳукумати 2003 йилнинг 15 октябридан ушбу жамғарма Битим моддаларининг VIII модда 2(а), 3 ва 4 бўлимлари бўйича мажбуриятларни қабул қилгани ҳақида ХВЖга аввал маълум қилган эди.

Ўзбекистон ХВЖ билан 1992 йилдан буён ҳамкорлик қилиб келади. Айниқса, кейинги бир ярим йил ушбу ҳамкорликнинг энг самарали даври бўлди. Шу давр мобайнида 2003 йилнинг охиригача сўмнинг конвертациясини таъминлашни кўзда тутувчи қўшма “Миллий валютанинг жорий халқаро операциялар бўйича конвертациясини таъминлашга доир ҳаракатлар режаси” амалга оширилди.

Ўзбекистон билан Халқаро валюта жамғармаси ўртасидаги амалий мулоқотлар Ҳаракатлар режасида кўзда тутилган барча тадбирларнинг белгиланган муддатидан олдин бажарилишига ёрдам берди.

ХВЖнинг қайд этишича, Ўзбекистон ўз миллий валютасининг конвертациясини таъминлаш билан халқаро ҳамжамиятга бу ҳақда маълум қилади ва халқаро тўлов тизимини ривожлантиришга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшади.

Ўзбекистон Республикаси миллий валютани жорий халқаро операциялар бўйича конвертация қилишни ХВЖ ва бошқа молия институтлари кредитларини жалб қилмаган ҳолда амалга оширгани алоҳида таъкидланган. Бунга қатъий пул сиёсати, ташқи қарз олиш борасида оқилона сиёсат юритилиши ва мамлакатда умумий макроиқтисодий муҳитни янада соғломлаштириш туфайли эришилди.

(ЎзА).

Хўжаободликлар хирмони

Андижон (ЎзА мухбири С.ШУКУРОВ).

Андижон вилоятининг Хўжаобод тумани пахтакорлари давлатга пахта сотиш йиллик режасини бажарди. Улар тайёрлов пунктларига 8372 тонна қимматли хомашё топширди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 29 центнерни ташкил қилди.

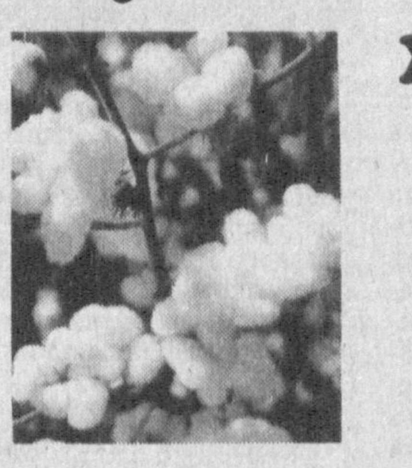

Вилоят миқёсида хўжаободликлар хирмони унчалик катта эмас.

Муҳими шуки, туманда экин майдонлари асосан қир-адирлар ва тоғолди жойларда жойлашган. Бу йилги об-ҳаво инжиқликларига қарамасдан, туман деҳқонлари мавсумни муваффақият билан якунлаш учун бор куч-ғайратини ишга солди. Баҳорги ёғингарчиликлар туфайли такрорий экишлар ғўзанинг бир текис ўсишига ўз таъсирини ўтказди. Ҳар бир гектар майдонга алоҳида эътибор берилгани аҳволни яхшилаш имконини берди. Тумандаги А.Набиев, А.Қаҳҳор ва С.Раҳимов номли ширкат хўжаликлари пахтакорлари, айниқса, хирмонга салмоқли ҳисса қўшди.

ҲАММА ҲАМ ФЕРМЕР БЎЛАВЕРМАЙДИ

Наманган шаҳрига киравеРишдаги йўл ёқасида каттагина анжирзор бор. Айтишларига қараганда, уни икки киши ижарага олган экан. Ўтган қиш қаттиқ келмадими, улардан бирининг анжирларини совуқ ургани учун, кесиб юборишга тўғри келди. Иккинчиси кўчатни кўмишга одатланган экан, анжирлари қишдан омон чиқди, ҳосили ҳам шунга яраша бўлди.

Дарҳақиқат, «Ер ишлаганни сийлайди» деганлари бежиз эмас. Бу қишлоқ хўжалигидаги ислоҳотлар самараси бўлган фермерлик ҳаракатида ҳам яққол кўзга ташланмоқда. Мингбулоқ туманида ер эгалари бугун ялпи пахта ҳосилининг 34 фоизини етказиб беришяпти. Кейинги йилларда ким чин деҳқон-у, ким ҳавасга ер олган — бари аниқ бўлиб қолди. Масалан, Салимов номли фермер хўжалиги раҳбари Раҳматилла Салимов биринчи тоифадагилар сирасига киради. Суяги деҳқончиликда қотган бу йигитни излаган одам ҳамиша даласидан топади. «Оққум» даҳасидаги барханлар ўртасида жойлашган экинзорлари анчагина меҳнатталаблигидан шундай. Қумлоқ, шўрхоқ ерлардан кўзланган ҳосилни олиш учун кучиниям, маблағиниям аямайди. Салимов бу йил ҳам пахта тайёрлаш шартномавий режасини туманда биринчи бўлиб уддалади.

Раҳматилла ишнинг юришишини алмашлаб экишни тўғри йўлга қўйгани, агротехникани маҳкам ушлагани билан изоҳлайди. Яна меҳнатчилар манфаатдорлигининг таъминланаётганини гапиради. Айтишича, 61 тонна ҳосилни йиғиб олиш учун теримчиларнинг ўзига бир миллион сўмдан ортиқ ҳақ тўлабди.

Раҳматиллага ўхшаш олий маълумотли муҳандис Собиржон Ориповнинг фермер хўжалиги хусусида эса ўзгача фикр айтиш мумкин. Унинг тасарруфидаги 40 гектар ер «Гулбоғ» ширкат хўжалиги ҳудудида жойлашган бўлиб, Салимовникидан еру осмонча фарқи бор. Бўрсилдоқ, сувга сероб. Пайкал бошидан ҳамиша лиммо-лим сув оқувчи Охунбобоев номли канал ўтган. Ширкат хўжалиги даврида бу ерлардан 40 центнерга етказиб ҳосил олинган.

Сўзимиз бошида ижарага берилган анжирзорларни бежиз эсламадик. Боиси — Ориповнинг «Маъруфхон хожи» фермер хўжалигидаги фаолияти меҳнатдан қочиб, анжирларини совуққа олдирган боғбонникига ўхшайди. У қўшни тумандан 50 километр йўл босиб, ҳар куни даласига келиши мушкул. Биз ҳам уни учратолмадик. Далада ўғли Баҳодир юрибди.

Таққос

Пахтасини кўздан кечирамиз. Деярли ҳамма пайкаллаги ғўзаларни бегона ўт босган. Паст-баланд бўйли, ягана ва чеканкаси чала ўтказилган экиннинг кўп қисми ҳали ҳосилга кирмаган. Айтишларича, фермер экинига 24 тонна ўрнига атиги 6,5 тонна ўғит солибди. Шундай шароитда ҳосилдорлик ҳозиргача олинган 3 центнердан қанча ортиқ бўларди? Буниси ҳолва экан. Фермер тушмагур пахтанинг еридан қайириб, салкам бир гектар майдонга қовун экиб олганига нима дейсиз?

Ориповнинг хўжалиги эндигина 11 тонна пахта тайёрлабди. Яна 89,5 тоннани териб топшириши керак. Агар далада 6 кишигина этак боғлаб юргани, уларнинг иш унуми 150 килограммдан ортмаётгани ҳисобга олинса, марра ҳали жуда-жуда узоқ эканлиги аёнлашади. Кўрсаткичлар пастлигининг ягона сабаби эса, манфаатдорлик унутилганлигида. Буёғини сўрасангиз, фермер теримчиларга ҳали бирор марта ҳам ҳақ тўламаган.

Бугун Мингбулоқда ўттиздан зиёд фермер шартномасини бажарди. Чинакам ер эгаларидан анчаси маррага яқинлашмоқда. Бироқ фермерликни ҳавас деб билганлар яна армонда қоладиган кўринади. Боиси — «Насос таги», «Таҳтаназар тоға», «Аҳмадулла Асрорий», «Кадио», «Шаршара оға» «Ҳайитбой» сингари фермерлар эндигина 2-10 фоиз миқдорида ҳосил йиғиб, туманнинг оёғига тушов бўлиб турищибди. Туманда 61 фермернинг кўрсаткичи фермерлар уюшмаси кўрсаткичидан ҳам паст.

Мингбулоқ — Наманганнинг катта карвон тумани. Афсуски, кузнинг охирги ойининг ярми ўтиб бораётганига қарамай, бу ерда йиллик режанинг эндигина эллик фоизи миқдорида пахта тайёрлангани кишини таажжубга солади. Пахтачиликда фермерлар салмоғи каттагина бўлган туманда бултур номига номуносиб фермерлардан 34 тасининг ери қайтариб олингани бошқаларга сабоқ бўлмаган, чоғи. Акс ҳолда, С.Орипов сингари ҳавасмандлар ерни эгаллаб, ҳосил топширишга келганда, сичқоннинг инини минг танга қилишларини қандай баҳолаш мумкин?!

Қудратилла НАЖМИДДИНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.
Қосимжон АКБАРОВ,
Мингбулоқ тумани «Истиқбол сари» газетаси муҳаррири.

Пойтахтимизда

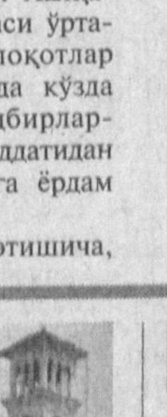

МАҚСАД — ОЛИМПИАДА ЙЎЛЛАНМАСИ!

ТОШКЕНТ (ЎзА мухбири Зоҳир ТОШХЎЖАЕВ).

14-22 ноябрь кунлари Канаданинг Ванкувер шаҳрида ташкил этиладиган жаҳон чемпионати оғир атлетикачилар учун муҳим мусобақа ҳисобланади. Шу боис дунёнинг сара полвонлари жаҳон чемпионатида муваффақият қозониб, Олимпиада ўйинларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишга бел боғлаган.

Мамлакатимиз терма жамоасига чемпионатда қатнашиш учун Суҳроб Раупов, Маҳмуд Тоғаев, Ботир Усмонов, Фозил Ўразимбетов, Александр Ўринов, Игорь Халилов, Андрей Мартемянов каби моҳир полвонлар жалб қилинди.

Оғир атлетикачиларимиздан И.Халиловнинг тажрибаси катта. У — ёшлар ўртасида Европа чемпиони, икки карра Осиё чемпионати ғолиби, уч марта Осиё ўйинлари совриндори. 19 ёшли Б.Усмонов қайд этаётган натижалар ҳам эътиборга молик. Умидли спортчи ёшлар ўртасида уч карра Осиё чемпиони ва рекордчиси ҳисобланади.

ЯНГИ ЙИЛДА — ЯНГИ ПАРВОЗ

ТОШКЕНТ (ЎзА мухбири Холмурод САЛИМОВ).

Ўзбекистон Республикаси ва Корея Республикаси ҳукуматларининг ахборот айирбошлашга қаратилган келишувига мувофиқ, “Ўзбекистон ҳаво йўллари” миллий авиакомпаниясида икки давлат авиацияси вакилларининг музокараси бўлиб ўтди. Унда фуқаро авиациясини ривожлантириш истиқболлари ҳақида фикрлашилди, самарали ҳамкорлик юзасидан меморандум имзоланди.

Томонлар келишувига биноан, икки давлат авиакомпаниялари 2004 йилнинг ёзидан бошлаб Тошкент-Сеул-Тошкент йўналиши бўйлаб ҳафтада тўрт бор парвозни йўлга қўйиш имконига эга бўлади.

Жойлардан хабарлар

Шайхнинг Форишга меҳри тушди

Форишга дам олиш учун келган Бирлашган Араб Амирлиги шайхи Бутти Мактум Жума ал-Мактум бу ўлканинг табиатига ошуфта бўлиб қолди.

— Айниқса, Фориш қўриқхонаси, тоғ иқлими, табиатнинг такрорланмас манзараси менда катта таассурот қолдирди, — дейди шайх жаноблари. — Бу юрт учун ҳар қанча савобли иш қилсанг оз.

Дарҳақиқат, қутлуғ Рамазон кунлари Форишда хушхабар тарқалди: шайх жаноблари туманда ичимлик суви таъминотини яхшилаш учун ўз жамғармасидан 85 минг АҚШ доллари миқдорида маблағ ажратибди. Келгуси йилдан бошлаб туманда яшовчи аҳолининг 10 мингдан зиёди тоза ичимлик суви билан таъминланадиган бўлди.

Б. САТТОРОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Фарғонадаги Аҳмад ал-Фарғоний номи билан аталувчи кутубхонага Германиядаги машҳур Гёте институти 3 минг евро қийматига эга 250 нусхадан зиёд китоб совға қилди. Ушбу асарлар немис тили маданияти, адабиёти ихлосмандлари учун ноёб туҳфа бўлди.

Туҳфа

Бир неча йилдирки, вилоятда Немис маданият маркази фаолият кўрсатиб келмоқда. Вилоятда бир қанча немис тили чуқур ўргатиладиган мактаблар бор. Қолаверса, бешинчи йилдирки, мамлакатимизда мазкур институтнинг филиали фаолият олиб бормоқда. Институт жамоаси фарғоналиклар билан ҳамкорликни янада ривожлантириш ниятида.

Набижон СОБИР,
"Халқ сўзи" мухбири.

«Халқ сўзи» назоратида

Доимий назорат ўрнатилди

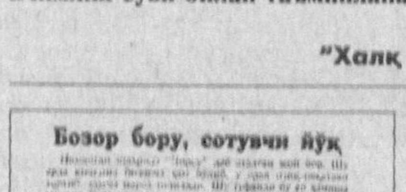

Бозор бору, сотувчи йўқ

Газетамизнинг шу йил 4 сентябрь сонида чоп этилган “Бозор бору, сотувчи йўқ” сарлавҳали мақола аслида Наманган шаҳридан, С.Мусаевдан келган шикоят хати асосида тайёрланган бўлиб,унда сотувчи ва харидорларни қийнаётган бозор муаммолари хусусида баён этилган эди. Наманган вилояти ҳокимининг ўринбосари А.ФОЗИЛОВ имзоси билан яқинда таҳририятимизга қуйидаги мазмунда расмий жавоб келди. Унда шундай дейилади:

“Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ноозиқ-овқат истеъмол товарлари билан савдо қилишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги шу йилнинг июль ойидаги қарори талаблари асосида вилоят ҳокимининг қарори билан Наманган шаҳридаги “Чорсу” деҳқон бозори ихтисосига кўра қишлоқ хўжалиги озиқ-овқат маҳсулотлари ва уни қайта ишлашдан олинадиган маҳсулотлар бозорига мослаштирилди.

“Чорсу” ҳудудида ноозиқ-овқат истеъмол товарлари билан “ёйма” тарзда савдо қилаётган тадбиркорларнинг шу йил 1 октябрдан бошлаб етарли шароитларга эга бўлган “Лола” ҳудудидаги ихтисослашган “Жаҳон” буюм бозорида савдо қилишлари белгилаб қўйилди.

“Жаҳон” буюм бозорида қайта таъмирлаш ишлари амалга оширилиб, истеъмол товарлари билан савдо қилувчи тадбиркорлар учун етарли савдо ўринлари ажратиб берилди ва улар ўртасида кенг тушунтириш ишлари олиб борган ҳолда белгиланган тартиб-қоидаларга риоя қилинишиустидан доимий назорат ўрнатилди”.

Обуна

Кечга қолган армон қилур

2004

Муҳтарам газетхон!

Ҳозирги замонда жамият қонунлари, меъёрий ҳужжатларни билмасдан яшаб бўладими?

Мамлакатимизда, Ер юзида рўй берган воқеалардан бехабар юриш мумкинми?

Кундалик газетани кузатмай, замондан ортда қолиш тўғри келадими?

Йўқ, дейсизми? У ҳолда вақтни бой бермай «Халқ сўзи»га обуна бўлинг.

ГАЗЕТА:

Бу — ҳаётимиз кўзгуси
Ҳам тафаккурнинг кўзи.
Сизга ҳамроҳ, маслаҳатгўй,
содиқ дўстдир — «Халқ сўзи»!

Нашр индексимиз — 229

Олий Мажлиснинг XIII сессияси олдидан

Қонун истиқболни кўзлайди

Маълумки, парламентимизнинг ҳар бир сессиясига мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётида зарур ва муҳим бўлган масалалар киритилади. Шу жиҳатдан қараганда, иккинчи чақириқ Олий Мажлиснинг ўн учинчи сессияси кун тартибидан ўрин олган қонун лойиҳалари ҳам жамиятдаги ўзгаришларга бефарқ бўлмаган ҳар бир фуқарони қизиқтириши табиий. Буни бир гуруҳ юртдошларимиз фикрлари ҳам исботлаб турибди.

— Уч-тўрт йилдан буён маҳсулот ишлаб чиқариб келаяпмиз, — дея гап бошлади Наманган туманидаги «Бахт» масъулияти чекланган жамияти раиси Бахтиёр Жўраев. — Лекин, яширмайман, фаолиятимизга ноқонуний аралашувлар кўпинча ишимизга халал берарди. Бу қонунчиликда тадбиркорлар очган корхонанинг ҳуқуқий мақоми йўқлиги боис эди. Ўйлайманки, «Хусусий корхона тўғрисида»ги қонун лойиҳаси депутатларимиз муҳокамасидан сўнг қабул қилингач, бу каби ҳолатлар барҳам топади. Жамиятда тадбиркор манфаати қонун билан кафолатлангач, албатта, ҳар ким ҳам ишлаб чиқариш суръатини оширишга, фаолият доирасини кенгайтиришга интилади.

— Бу масаланинг бир томони, — дея суҳбатга қўшилди Фарғона вилоятининг Ўзбекистон туманидаги «Умид» фермер хўжалиги раҳбари Имомали Назаров. — Ўзимдан мисол, етиштираётган экинлар ҳосилини, асосан, хўжалигимиз қошида ташкил этган корхонада қайта ишлаб, тайёр маҳсулот сифатида истеъмолчиларга жўнатаяпмиз. Эндиликда тадбиркор четга маҳсулот экспорт қилишни биринчи галдаги иш деб қараши лозимлигини англаяпман. Бунинг учун хориждан ҳамкор қидириб топиш, шартнома асосида маҳсулот сотиш яхши натижа беради, албатта. Эътибор қилган бўлсангиз, ҳозирги пайтда шартномаларни имзолашдан тортиб, ҳатто олди-сотдилар ҳам компьютер орқали бажарилаяпти. Демоқчиманки, кун тартибидаги масалалар ичида истиқболимизни белгилайдиган қонун лойиҳалари ўрин олган. Масалан, «Электрон рақамли имзо тўғрисида»ги қонун лойиҳасини олайлик. Бу қонун қабул қилингач, хориж билан ҳамкорликни йўлга қўйган мен сингари тадбиркорларнинг иши ўн чандон енгиллашади.

— Парламентимизнинг ҳар бир сессиясини диққат билан кузатиб бораман, — дейди иқтисод фанлари доктори, профессор Анвар Эшмуҳаммедов. — Суҳбатдошларим гапига шуни қўшимча қилмоқчиманки, сессия кун тартибига «Электрон тижорат тўғрисида»ги, «Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида»ги қонун лойиҳалари ҳам киритилганини мамлакатимизнинг дунё билан ҳамқадам, ҳамнафас бўлиши, интеграция жараёнларини жадаллаштириш мақсадида қилинаётган ишлар деб баҳолаш мумкин. Назаримда, жамиятимиз ҳаёти янада эркинлашиб, барқарорлашиб бораётгандек.

Худойберди ЭШМАНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Шашмақом — Ўрта Осиё мумтоз мусиқаси

ЮНЕСКО халқаро ташкилотининг Париждаги бош қароргоҳида «Инсоният оғзаки ва номоддий мероси намуналари» танлови рўйхатига киритилган ғолиблар эълон қилинди.

Унга кўра, Бельгия, Туркия, Озарбойжон, Бразилия, Куба, Хитой, Ҳиндистон оғзаки ва номоддий мерослари билан бир қаторда мамлакатимиз томонидан тақдим этилган Шашмақом — Ўрта Осиё мумтоз мусиқаси, деб эълон қилинди ва ЮНЕСКОнинг махсус рўйхатига киритилди.

«Туркистон-пресс».

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 11 йиллигига

Гапни Ўрта Осиё бўйича таниқли мутахассис, профессор Л.Левитиннинг фикри билан бошламоқчиман. «Дарҳақиқат, — деб ёзади олим, — Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган Конституциясида ҳозирги замон жамиятларига уларнинг сиёсий-ҳуқуқий ташкил этилиши нуқтаи назаридан зарур бўлган деярли барча нарса мавжуд. Шахснинг мустақиллиги, ҳокимиятларнинг тақсимланиши, мулкдорлик шаклларининг хилма-хиллиги, мафкуравий ранг-баранглик, ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий плюрализм, бошқариладиганларнинг розилигига асосланган ҳукумат сингари ва кўплаб бошқа демократик қадриятлар конституциявий тузумнинг принциплари сифатида тасдиқланади».

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ УЛУҒЛАНГАН УНДА

Ҳақиқатан ҳам, инсон ҳуқуқларининг Конституциямизда, қонунларда ва халқаро ҳуқуқда тан олиниши ва ҳуқуқий мустаҳкамлаб қўйилиши муҳим аҳамият касб этади. Бунга, биринчи галда, бутун ҳуқуқ тизими, энг аввало, ҳуқуқ ва эркинликлар — уларнинг аҳамияти, юридик кучи, мазмуни, ҳажми, фойдаланиш чегараси, амалга оширишнинг процессуал тартиби ҳамда юридик фактларни белгиловчи бутун қонунчилик киради.

Давлат суверенитети моҳияти, ижтимоий тузум, ҳуқуқий давлатчилик, қонун устуворлиги, ҳокимиятлар тақсимланиши, давлат билан ўзаро муносабатларда шахснинг устунлиги каби демократик сиёсий-ҳуқуқий тамойилларга содиқликни қонуний расмийлаштириб, шахс ҳуқуқ ва эркинликларини юридик жиҳатдан таъминлашга кенг йўл очиб беради. Инсон ҳуқуқ ва эркинликларини бевосита таъминлаш давлат уларни тан олиши ва бу норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгилаб қўйилишидан бошланади. Уни тартибга солиш жиҳатлари, жумладан, инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро ҳужжатларни имплементация қилиш даражаси, мазмуни муҳим ҳисобланади.

Маълумки, Ўзбекистон энг муҳим инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро ҳуқуқ ҳужжатларига қўшилган ва уларнинг устунлигини тан олган. Бугунги кунга келиб, уларнинг сони 60 тадан ортди. Энг муҳими, XXI асрда мустақил давлатимиз дунё ҳамжамиятининг тенг ҳуқуқли аъзоси сифатида маърифатпарвар демократик адолатли давлат бўлиш учун интилади ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишга ҳамда мустаҳкамлашга қатъий кафолат беради.

Айни пайтда Конституциямизда инсон ва фуқаронинг асосий ҳуқуқ ва эркинликлари конституциявий жиҳатдан мустаҳкамлаб қўйилганининг ўзи барча давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг фаолиятига нисбатан улар олий юридик кучга эга эканлигини кўрсатади.

Демократик жамиятда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини амалга оширишнинг оқилона чегарасини норматив-ҳуқуқий жиҳатдан белгилаб қўйиш катта аҳамиятга молик. Масалан, Ўзбекистон Конституциянинг 45-моддасига биноан, вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир.

Конституциявий даражада мустаҳкамлаб қўйилган меҳнат ҳуқуқи (37-модда) асосий субъектив ҳуқуқлар сифатида нафақат Конституциянинг ўзида, балки меҳнат қонунчилиги нормаларида турли тармоқ ҳуқуқлари шаклида ҳам белгилаб берилган. Масалан, Меҳнат кодексининг 14-моддасида белгиланган ёшга етган ҳамда иш берувчи билан меҳнат шартномаси тузган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, шунингдек, чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар меҳнатга оид муносабатларнинг субъектлари бўлиши белгилаб қўйилган.

Субъектив ҳуқуқларни амалга оширишда уларнинг мазмунини, энг аввало, турли неъматларни қамраб олувчи манбаларни қатъий белгилаб қўйиш муҳим. Масалан, яшаш ҳуқуқи, фуқаролик ёки уни ўзгартириш ҳуқуқи, ўз миллий мансублигини аниқлаш ва кўрсатиш ҳуқуқи, она тилидан фойдаланиш ҳуқуқи ва ҳоказо. Чунончи, Конституция хусусий мулк ҳуқуқини эълон қилар экан (53-модда), хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби дахлсиз ва давлат ҳимоясидадир. Мулкдор фақат қонунда назарда тутилган ҳолларда ва тартибдагина мулкидан маҳрум этилиши мумкинлиги ёзиб қўйилган.

Инсон ва фуқаро ҳуқуқ ҳамда эркинликларини амалга оширишни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш юқорида айтилган юридик воситалар билан чекланиб қолмайди. Норматив ҳужжатларни қонуний равишда амалга ошириш мақсадида кўпинча шахснинг субъектив ҳуқуқидан фойдаланиш имконияти билан бевосита боғлиқ юридик далиллар, улардан фойдаланиш тартиби, йўли, воситалари махсус кўрсатилади.

Масалан, сиёсий ҳуқуқ ва эркинликлар: виждон ва диний эътиқод, фикр ва сўз, миллий мансубликни олдиндан аниқлаш ва кўрсатиш, йиғилишлар ўтказиш ва бошқа ҳуқуқ ҳамда эркинликлар шу йўсинда амалга оширилади. Бунда фуқаронинг хоҳишига кўра, бошқа субъектларнинг ёрдам кўрсатиши ҳам истисно этилмайди. Конституциямизнинг 13-моддасида ёзилганидек, Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга кўра, инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади. Конституциянинг 43-моддасида давлат фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустаҳкамланган ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлайди, дейилган. Асосий Қонуннинг 44-моддасида эса, ҳар бир шахсга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмаларининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланган.

Шунингдек, инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилиш борасидаги барча чоралар қонуний тартибда қўлланилади. Бундай тартибнинг аниқ ва равшан юридик регламенти, унга қатъий риоя қилиш — ҳуқуқ ва эркинликларнинг самарали ҳимоя қилиниши ҳамда қонунийликнинг ишончли кафолатидир. Асосий Қонунимизда бир қатор процессуал йўсиндаги фуқаролик ҳуқуқлари ҳам белгилаб қўйилгани бежиз эмас. Булар моҳиятига кўра, асосий ҳуқуқий кафолатлар бўлиб, одил судлов тартиби уларга таянади ва муҳофаза қилувчи ҳуқуқий муносабатларда, ҳар бир шахснинг юридик ёрдам олиши кафолатланишида, айбсизлик презумпциясида жуда муҳимдир.

Шундай қилиб, юртимизда инсон ҳуқуқларига оид миллий қонунчилик тизими негизини Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва умумэътироф этилган халқаро ҳуқуқ нормалари ва принциплари ташкил этади. Демак, Бош Қонунимизда ва миллий қонунчилик тизимида инсон ҳуқуқларига оид халқаро ҳуқуқий ҳужжатлар ҳам ўз аксини топган. Мазкур омиллар юртимизда инсон ҳуқуқларини таъминлаш ва ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асослари яратилган, дейишга имкон беради.

А.САТТОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси ИИВ академияси кафедра бошлиғи, юридик фанлари номзоди.

Илм-фан тараққиёти — устувор соҳа

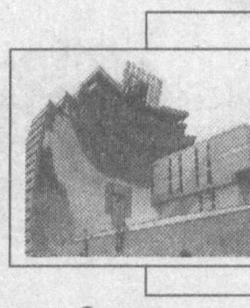

Илм-фанни нурга, зиёга ўхшатишади. Ўз ҳаётини шу соҳага бахш этган одам зиёлилар тоифасига мансублиги таъкидланади. Ёруғлик, оқлик ҳамиша инсониятни машъала каби ёрқин келажакка бошлаб келган.

Алломалар эъзоз топган юрт

Биз кундалик ҳаётимиз мобайнида ҳар кун, ҳар дақиқа илм-фан инъом этган буюк кашфиётлардан баҳраманд бўламиз. Лекин бу ҳақда ўйлаб ўтирмаймиз. Кўзимизга оддий кўринган трамвай, троллейбус, метро, лифт, телефон аппарати, ҳатто хонани ёритиб турган электр чироғи ҳам ўз вақтида инсоният учун оламшумул ихтиро сифатида қабул қилинган. Улар ҳам ўз-ўзидан пайдо бўлмаган. Олимларнинг беҳаловат изланишлари, қалтис тажрибалари натижасида яратилган.

Илмий фаолият дегани — бу ўзидан олдинги билимларни яхшилаб ўзлаштириш, яратилган қонуниятларга қараб, янги синовлар ўтказиш, ҳар бир натижани сабр-тоқат билан кузатиш, турли ракурслар нигоҳи ила баҳолаш, бошқалар учун муаммога айланган жумбоқни ечиш ва пировардида якуний хулосага келишдир. Шунча ташвиш нима учун? Мақсад ягона: инсониятга наф келтириш. Шу эзгу ният йўлида жон куйдириб келаётган олимлар, янаям мўътабарроқ атаганимизда, алломалар башариятнинг соғлом ва илғор қисми томонидан эъзозлаб келинган.

Минг шукурки, биз яшаётган табаррук заминда ҳам илм-фан, маърифатни халқимиз кўзига тўтиё қилиб келган. Тарихимизда бизга ғурур-ифтихор туйғуларини ҳадя этган буюк зотлар ҳам ўз истеъдодларини инсониятга туҳфа этган азиз алломаларимиздир. Ахир ғурурланмай бўладими, қайсики, ал-Хоразмийдек бекиёс олим мураккаб математик жумбоқларни Ер юзининг бошқа қисмидагилар ибтидоий давр палласида яшаётганда ҳал қилиб қўйган бўлса!

Қаҳрамон шоиримиз Абдулла Ориповнинг:

Америка —
мубҳам бир диёр,
Ухлар эди
Колумб ҳам ҳали.
Денгиз ортин
ёритди илк бор
Берунийнинг
ақл машъали

сатрлари ҳар биримизга ёд бўлиб қолган эмасми! Нафақат олис ўтмишда, сиз ва биз гувоҳ бўлган XX асрда ҳам ўзбек замини қанчадан-қанча даҳоларни йўргаклаб олди. Космонавтикага оид жабҳалардами, ахборот технологияларининг тамал тоши ҳисобланмиш телевидениенинг ҳаётимизга кириб келишидами — барча-барчасида Ўзбекистоннинг муносиб ҳиссаси бор. Фазодаги ноёб жисмдан гуриллаб ишлаётган мукаммал машиналаргача ўзбек олимларининг номлари қўйилганидан ғурурга тўламиз.

Юртимиз осмонида истиқлол қуёши чарақлагандан сўнг илм-фан янада юксак поғоналарга кўтарилди. Ўз вақтида фан-техника тараққиёти учун бор кучи, жонини фидо қилган, аммо муносиб, баҳосини ололмаган алломаларимиз «Буюк хизматлари учун» ордени билан тақдирландилар. Мустақил юрт таъзимини, миннатдорчилигини ифода этган бундай эътибор ўша олимларнинг шогирдлари, фарзандлари, набиралари қалбида қанчалик шижоат туғдирганини сўз ва рақам билан ифодалаб бўлмайди.

Шўро даврида академиклик чўққисига кўтарилишнинг ўзи бўлмасди. Олим ҳар қанча жаҳоншумул янгилик яратмасин, академик бўлишдан олдин «мухбир-аъзо» деган босқичдан ўтишга маҳкум эди. Худди партияга ўтишдан аввал «аъзоликка кандидат» бўлгани каби. Сунъийларча бу ақидани бузадиган одам топилармикин? Шундай савол берсангиз, ҳатто олимларнинг ўзлари йиллар мобайнида тарқиб топган анъанани бекор қилиш мушкул бўлса керак, деб жавоб қилишарди. Мумкин экан, фақат бунинг учун фавқулодда янгича фикрлаш, илм-фанга интилган халқни севиш керак. Президентимиз Ислом Каримов мамлакат Фанлар академиясида «мухбир аъзо» деган босқични бекор қилиш ҳақида таклиф киритганда, юзлаб олимларнинг кўзларида ҳайрат ифодаси қотиб қолганди. Улар мўъжизага дуч келган онларни бошларидан кечиришарди.

Ахир ўйланг: мустақиллик даврида не-не заҳматкаш олимларимиз мухбир-аъзо бўлиб дунёдан ўтиб кетдилар. Юқорида тасвирланган дақиқаларда ўшаларнинг армонлари ушалди, десак ишонаверинг. Биз баъзан тарихий воқеаларга гувоҳ бўлганимизда унинг чин маҳобатини англа олмай ҳам қоламиз. Ҳолбуки, Ўзбекистонда академиклар сони кўпайиши, бу жабҳада ишлаётган, куч-қувватини, иқтидорини, умрини бахшида этаётган зотларнинг илмий қароргоҳи ташкил топганлиги байрам қилиниши айрим қўшни давлатларда Фанлар академияси тарқатилган даврда рўй берганлигини баъзан ўйлаб кўрмаймиз.

«Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» деганимизда, энг аввало, интеллектуал кучларимиз салоҳиятига ишониб гапирамиз. Билим олиш, янги уфқларни очиш ҳисобига жаҳонга чиқиш учун бизда ҳамма имкониятлар яратилган. Фанлар академияси, аввало, ишончли, пухта пойдеворга таянганда мустаҳкам бўлади. Ўзбекистонда изчил татбиқ этилаётган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ана шу заминнинг пишиқлигига кафолатдир. Негаки, давлатимиз раҳбари юритаётган сиёсат «Куч — билим ва тафаккурда» деган қанотли иборага асосланади. Негаки, янги камол топаётган авлод ўз киндик қони тўкилган тупроқдан фахрланиб ўсмоқда. Насиб этса, яқин вақт ичида «портлаш эффекти»га гувоҳ бўламиз.

Юртимизда Фанлар академиясининг байрами нишонланиши илм-фаннинг машаққатли йўлларида заҳмат чеккан олимларимиз меҳнатига муносиб баҳо бўлиш билан бирга, ёшларимиз учун ибрат мактабидир. Зотан, Президентимиз олимлар билан учрашувда айтган қуйидаги сўзлар ҳар биримизнинг онг-шууримиздан жой олмоғи зарур: «Ўзининг келажагини ўйлайдиган жамият, давлат, аввламбор, ўз олимларини, илм-зиё аҳлини ҳурмат қилиши керак, уларни юксак даражага кўтариши лозим».

Шуҳрат ЖАББОРОВ.

Тақдимот

«КИПРИКДА ҚОЛГАН ТОНГ»

Кеча Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ ёзувчиси Саид Аҳмаднинг "Шарқ" НМАК Бош таҳририятида чоп этилган "Киприкда қолган тонг" номли китобининг тақдимот маросими бўлиб ўтди.

— Устозимиз Саид Аҳмад энг кўп китоб чоп эттирган, сермаҳсул ижодкорларимиздан,— деди анжуманни очар экан, адабиётшунос олим Умарали Норматов. — Ёзувчи адабиётимизда кемтик бўлиб турган жанр — эссени янги поғонага олиб чиқди, десам янглишмайман. Устоз "Топганларим ва йўқотганларим", "Қора кўз Мажнун" китобларида улуғ адибларимиз ҳаёти ва ижоди ҳақида қимматли маълумотларни бадиий ифода этиб бергандилар. Янги асар билан қўшиб мазкур китобларни адабиётимизда яратилган эссе жанридаги биринчи трилогия деб аташимиз мумкин.

— Устозимиз бахтли инсон,— деб сўз бошлади Ўзбекистон халқ ёзувчиси Худойберди Тўхтабоев . — Чунки республикамизда энг мухлиси кўп ёзувчи Саид Аҳмад ака бўладилар. Шу билан бирга, ёзувчи XX аср адабий воқелигининг тирик қомуси. Мазкур китобдан биз Ғафур Ғулом, Ойбек, Шуҳрат, Асқад Мухтор, Ўлмас Умарбеков, Анвар Муқимов, Анвар Эшонов каби қатор ёзувчиларимиз ҳақида қимматли хотираларни билишимиз мумкин.

— Ҳақиқий талант ҳам кулдира олади, ҳам йиғлата олади,— деб таъкидлади Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир Ҳошимов.—Саид Аҳмад ака бу нарсани тўла-тўкис адо этиб келмоқда. Адибнинг мазкур асарини ўқиркансиз айрим ўринларда ўзингизни кулгидан тиёлмасангиз, баъзи жойларда кўзларингиздан беихтиёр ёш қуйилади.

—Мен гапимни "Шарқ" компаниясига ана шундай ажойиб китоблар чиқараётганлиги учун раҳматлар айтишдан бошламоқчиман, — деди ёзувчи Эркин Аъзамов. — Сўзга чиққанлар Саид Аҳмад акани янги китоб билан қутлашди, мен устозни эмас, балки халқимизни мазкур янги китоб, ажойиб асар билан табриклайман.

— Ҳажвиётимизнинг оқсоқоли Саид Аҳмад ака ҳамиша биринчи бўлганлар,— деди тўлқинланиб "Муштум" журнали ва "Афанди" газетасининг муҳаррири Ашурали Жўраев. —У кишини "Телеминиатюралар театри"нинг асосчиси, ўзбекнинг тирик Афандиси, деб бемалол таърифлаш мумкин. Айни дамда ёзувчи эссе-трилогия яратишда ҳам биринчи бўлиб турибди.

Анжуманда, шунингдек, Иброҳим Ғафуров, Мирмуҳсин, Олмос, Бойбўта Дўстқораев, Абдуғафур Расулов сингари олимлар, ёзувчилар сўзга чиқишиб, китобнинг адабиётда катта воқеа бўлганлигини айтиб ўтишди.

С. АНВАР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Яна сув ҳақида ёзмоқчимиз. Сув баҳонасида кўнгилдаги баъзи дардлардан холи бўлиш учун. Бу ёруғ дунёда ҳамма нарса ювилиб, поклашга муҳтож деймиз-у, энг муҳим бир нарса ювилиб турмаса, қолгани бекорлигини ҳамиша ҳам англайвермаймиз. Мен кўнгилни назарда тутаяпман. «Кўнгилнинг биз ичаётган сувга нима алоқаси бор?» — дерсиз. Яқинда «Кўксарой» маҳалласида бўлганимдан кейин яхшигина алоқаси борлигига амин бўлдим.

«Кўксарой»нинг суви

қачон сероб бўлади?

— Э, бекор овора бўлибсиз-да, айланай, бу ерларда ичимлик суви йўқлигини телевизорларда кўрсатди, газитларда ёзди, фойдаси бўлмади. Қийин масала бу... Ҳалиям бўлса кеч кирмасдан қайтганингиз маъқул, болам. — Маҳаллага киришим билан кекса, нуроний онахоннинг бу сўзлари шаштимни бироз қайтарди. Аммо ўжарлигим ҳам тутди. Қайтгим келмади.

Қатор ҳовлилар обод, кўркам, ора-орада ҳашаматли уйлар ҳам савлат тўкиб турибди. Бир вақтлар дала ҳовли сифатида одамларга берилган қатор коттежлар оралаб, уч-тўрт хонадонни айланиб чиқдим. Бу маҳаллага ҳафтада икки марта сув келтирилар экан. Одамлар сувни катта-катта бочкаларда сақлайди, кўпчиликлари томорқа, экин-тикин учун сувни қудуқ ёрдамида ер остидан олади. Аҳоли бунга кўникиб кетган, оддий ҳолдай қарайди.

Минг қилсаям ўқитувчида, Тоҳир Рихсиев деган киши қўлига қоғоз, қалам олиб, муаммони ёзиб-чизиб тушунтирди. Уч хўжаликдан иборат «Кўксарой» Тошкент туманининг баландликда жойлашган гўшаси. Шундоқ ҳам босими паст сувни тепаликка олиб чиқиш осон иш эмас. Уни юқорига етказиб берувчи жиҳозлар эски. Шу боис, бир неча йиллирки, хўжаликларга навбати билан сув олиб борилади. Уч-тўрт йил илгари муаммони ҳал қилмоқчи бўлиб, Тошкент шаҳар «Сувсоз»трестига қарашли шоҳқувурдан туманга сув йўли ўтказилди. Аммо босими паст сув бутун маҳалла аҳлини таъминлай олмади. Чунки, жайдари тил билан айтганда, йўл бошида турганлар сувни ўзларидан кейингиларга баравар етиб боришига имкон бермадилар. «Менда сув борми, бўлди, қолганлар билан ишим йўқ» қабилида иш тутилди. Айниқса, ҳовлисида катта-катта иссиқхона, ҳаммом, саунаси борлар кран жўмрагини бекитишни истамадилар, нафс жўмрагининг очиқлиги бунга халақит берди, шекилли...

— Оби-ҳаёт тақсимотидаги бу инсофсизликларга фақат сув ўлчагичлар барҳам бериши аниқ эди,—дейди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи Тоҳир Рихсиев.— Икки йилдирки, бу ерликлар сув ўлчагичлардан фойдаланишни ўзларига эп кўрмаяптилар. Сабаб — сув ўлчагич қиммат эмиш.

Одамзоднинг табиати ғалати. Ўз эҳтиёжи учун нимаики зарур бўлса, маблағни еру кўкдан бўлса-да, тежаб-тергаб жамғаради, қарзга олади, хуллас, топади. Айниқса, аёллар бу борада жуда тажрибали. Баъзида оилада гўштга пул топилмаслиги мумкин, гўштсиз овқат ейилса, нима қипти? Аммо бир кийим мато ё кўйлакка маблағ, албатта, топилади. Чунки тўйда у ҳаммадан кам кўринмаслиги керак. Ҳар қандай давраю юртнинг энг жозибалиси кўринсак-да, кафтдек ерда бирга яшаб турган қўшнимиз билан ичаётган сувимизни бўлиша олмасак, бу тахлит жозибаю кўркдан, алҳазар!

Ҳар нарсани ўз номи билан аташ керак. «Кўксарой»да сув ўлчагичлар ўрнатилмаётганлигининг сабабини қимматчилик эмас, мавжуд муаммога лоқайдлик, бепарволик деб айтсак, тўғри бўлади, назаримизда. Келинг, энди масалага бошқа томондан ёндашайлик. Ҳафтада икки бор транспортда олиб келинаётган сув учун ҳар бир хонадон ойига ўртача 400-500 сўмдан пул тўлайди. Бир йилда ўртача беш минг сўмдан ортиқ, тўрт йилда бир ўлчагич пули тўланади. Муаммо бир неча йиллардан буён ҳал бўлмаётгани, ҳали-бери ечими топилмаётгани назарда тутилса, йиллар давомида битта эмас, икки-уч ўлчагич маблағи сарфланиши ҳам эҳтимоли йўқ эмас.

Маҳалла аҳли муаммо ечимини ҳар томонлама чуқур англолмаётгани, уни ҳал қилишда саховатпешалик, уюшқоқлик кўрсатолмаётганининг сабаби — битта. «Кўксарой»да фуқаролар йиғини кенгаши фаоллари одамларга муаммонинг моҳиятини тушунтиришга, уни ҳал этиш чора-тадбирларининг тарғиботига бепарволик қиляптилар. Демак, бу ерда маънавият ишлари суст, якдиллик, ишбилармонлик қўллаб-қувватланмайди, деган хулосага келиш мумкин.

Тоза ичимлик суви муаммосига аниқлик киритишни Тошкент вилояти"Сувоқова"-тресті бошқарувчиси Маъруф Акрамовдан илтимос қилдик.

— Тошкент вилояти бўйича 5400 километрлик сув қувурлари бўлиб, бугунги кунда уларнинг 70 фоизи алмаштирилиши лозим. Бор имкониятдан фойдаланиб, сувни тежаб-тергаб ишлатиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 1 июндаги 280-сонли қарорига кўра, Тошкент вилоятига 278000 дона, жумладан, Тошкент туманига 27000 дона сув ўлчагич ўрнатишимиз лозим эди. Аммо бу қарорнинг бажарилиши жуда қийин кечмоқда. Аҳолини сув ўлчагичларни ўрнатишга мажбурловчи меъёрий ҳужжат йўқ. Аҳоли ихтиёрига қараб ўрнатишда тўсқинликлар бор. Ичимлик сувидан суғориш мақсадида фойдаланаётганлар турли баҳоналарни рўкач қилишмоқда. Яқинда Келес шаҳридаги 37 та кўп қаватли уйнинг 3-4-қаватларига сув босими кўтарилиши қийин бўлгани учун, 1-2-қаватларнинг хонадонларига "Сувоқова" корхонаси кредити ҳисобига сув ўлчагичлар ўрнатилди. Оқибатда юқори қаватдаги хонадонларга босим етарли бўлди. Сув ўлчагичлари бўлган хонадонлар тежаб ишлатгани учун тўловлар илгарига нисбатан 2-3 баравар камайди.

— «Кўксаройда»да сув муаммосини ҳал қилишнинг йўлларини нималарда кўрасиз?

—Аввало, бу масала маблағга боғлиқ. Бу борада халқаро миқёсдаги амалий ишларни режалаштираяпмиз. Насиб этса, улар, албатта, ҳал бўлади. Қолаверса, «кўксарой»ликларнинг ўзларига ҳам боғлиқ томонлари бор.

Ҳақиқатан ҳам, шундай. Юртимизда ичимлик суви муаммо бўлаётган бошқа ҳудудлар ҳам бор. Улар имкон қадар ундан халос бўлишнинг турли усулларини ўйлашмоқда. Халқимиз — бағри кенг, ишбилармон халқ. Ўйлаймизки, «кўксарой»ликларнинг ҳам бу борада юртдошларимиздан қоладиган жиҳатлари йўқ. Бирон чора-тадбирини ўйлаб топишлари муқаррар. Фақат унинг ечимини ўзлари астойдил қидирганлари маъқулроқ.

Мамлакат НОРМУРОДОВА,
«Халқ сўзи» мухбири.

«Асакаёғ»нинг сифатли маҳсулотлари

Асакадаги "Асакаёғ" акциядорлик жамияти дезодорациялаш ва ёғ қуйиш цехида замонавий ишлаб чиқариш линияси ишга туширилди. Мазкур линия ёрдамида бир кеча-кундузда 28,8 тонна ёғ пластмасса идишларга қадоқланмоқда. Цех ишга тушиши билан 30 нафар ёш ишли бўлди.

"Туркистон-пресс".

Италия ҳарбийлари Ироқда қолади

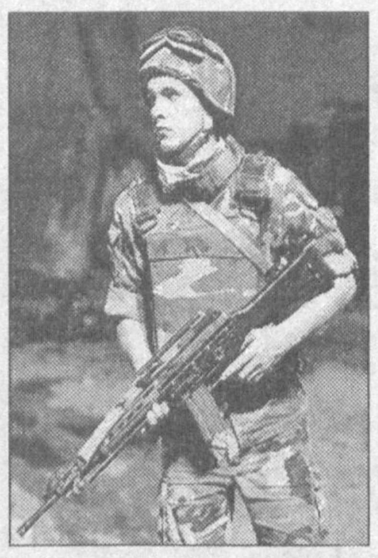

Италия Бош вазири Сильвио Берлускони Ироқнинг Носирия шаҳрида 19 нафар италиялик полициячининг ўлими мамлакатдан ҳарбийларнинг олиб чиқиб кетилишига сабаб бўлмаслигини айтди. Бироқ Италия ҳукуматининг мухолифат кучлари ҳарбийларнинг ватанга қайтишини талаб қилмоқда.

Италия Ироққа икки ярим мингга яқин ҳарбий ва уч юз нафар полициячини юборган. Носирияда улар билан бирга Руминия полицияси вакиллари ҳам хизмат қилишмоқда.

Ўз ҳарбийларини Ироқдаги халқаро коалиция кучлари сафига қўшмоқчи бўлган Япония эса бу тадбирни тўхтатиб туришга қарор қилди.

BBC

Британия талабни рад этмоқда

Аргентина Эрон дипломатининг суд қилиш учун жўнатилиши ҳақидаги талабини Британиянинг ички ишлар вазири рад қилди. Эроннинг Аргентинадаги собиқ элчиси Ҳаде Солейманпур Лондон қамоқхонасидан 250 миллион фунт стерлинг гаров пули тўланганлигидан кейин чиқарилди.

Ички ишлар вазири сўзларига қараганда, собиқ дипломатнинг Аргентинада 9 йил аввал амалга оширилган террорчилик ҳаракатларига алоқаси борлигини исботловчи далиллар йўқлигини айтди.

BBC

Исроил тинчлик музокараларига тайёр

Исроил Бош вазири Ариэл Шарон фаластинликлар билан келишувга тайёр эканлигини, бироқ у Исроилнинг хавфсизлигига раҳна солмаслиги кераклигини айтди.

— Уч йилдан бери давом этаётган кўнгилсизликлар асносида фаластинликлар Исроил ҳеч қачон терроризм олдида бош эгмаслигини тушуниб олишлари керак эди, —деди Исроил ҳукумати раҳбари «Пальмахим» ҳарбий ҳаво кучлари аскарлари олдида сўзга чиқаркан.

Шунингдек, Шарон Фаластин мухториятида давом этаётган тартибсизликларга барҳам бериш зарур эканлигини таъкидлади.

News.ru.

Литва ҳукуматида оммавий иш ташлаш

Литва Президенти Роландас Паксаснинг асосий маслаҳатчилари истеъфога чиқишди.

Оммавий иш ташлашлар мамлакатдаги рўй берган жанжаллар билан боғлиқ. Маълумки, 3 ноябрь куни Литва бош прокуратураси Роландас Паксасни жиноий гуруҳлар билан алоқаларда айблаб иш қўзғатган. Хужжатларда сайлов пайтида амалдаги Президентнинг ҳомийси бўлган «Авиа Балтика» компаниясининг директори Юрий Борисов Паксасга таъсир ўтказган ва Паксас ғолибликни қўлга киритгандан кейин Президент девонидан амал беришини талаб қилган.

Паксас Литва халқига мурожаат қилиб, ҳеч қандай айби йўқ эканлигини айтди. Шунга қарамай, бош прокуратура президентни сўроқ қилмоқчи. Қонунга кўра, Паксас прокуратура саволларига жавоб бермаслик ҳуқуқига эга.

ИТАР-ТАСС.

Вакцина синовдан ўтмади

Таиландда ВИЧга қарши вакцина синовлари муваффақиятсизлик билан тугади. AidsVax дорисини яратган VaxGen компанияси вакилларининг сўзларига қараганда, вакцина синаб кўрилди ва у натижа бермади.

Эмланган одамлар ВИЧга қарши даво топмади ва у касаллик ривожланишини тўхтатмади.

VaxGen директори Дональд Фрэнсис бу сафарги мағлубият ОИСТга қарши янада кучлироқ восита яратишга турткі бўлишини айтди.

BBC

Хуршид РАУПОВ тайёрлади.

МИЛЛИАРДЕРНИ НИМА КУТАЯПТИ?

Михаил Ходорковский Россиянинг энг бадавлат одамларидан саналади. Ҳали қирққа кирмаган бу одамнинг молдавлати 8 миллиард долларга тенг. Ўтган ой охирларида Россия бош прокуратураси кўрсатма бериш учун бир неча бор чақиртирганида, М.Ходорковский ё таътилда, ё хизмат сафарида эканлигини важ қилиб, келишдан бош тортди. Ҳуқуқ-тартибот органи ходимлари уни Новосибирск шаҳрида шахсий самолётида қўлга олиб, Москвага олиб келишга мажбур бўлишди. Ёш миллиардер Нижний Новгороддан Иркутскка учиб кетаётган, самолёт эса ёнилғи олиш учун йўлда тўхтаган эди. Москвага келиши билан унга солиқ тўлашдан бўйин товлаш, товламачилик ва мулкни ўзлаштириш айблари қўйилди. Шундан буён М.Ходорковский қамоқда.

Адвокатининг уринишлари самара бермади. Гаровга пул бериш, Борис Немцов, Григорий Явлинский каби қирқдан зиёд таниқли депутат имзо чеккан кафолат қоғози ҳам кор қилмади. Москва шаҳар суди М.Ходорковский декабрь охиригача ҳибсда сақланиши тўғрисида ҳукм чиқарди.

М.Ходорковскийнинг миллиардерлик тахтига келиши 1987 йилда бошланган. У аввал кичик бир компания тузди, кейин бу компания "Менатеп" банкига айланди. М.Ходорковский ҳали ҳам мазкур банк акцияларининг катта қисмига эгалик қилади. Илк миллионларини эса 1990-йиллар бошида ишлаб олди. Унинг банки хусусийлаштириш жараёнида савдога қўйилган кўплаб компанияларнинг катта миқдордаги акцияларини сотиб олди. Ниҳоят, 1995 йили М.Ходорковский 350 миллион АҚШ доллари эвазига ЮКОСга эгалик қилиш ҳуқуқини қўлга киритди. Ҳозир ЮКОСнинг 36, "Менатеп"нинг 60 фоиз акцияси унинг қўлида. Бу одам Россия бадавлат одамлари орасида биринчи бўлиб ўз мол-мулкининг қимматини ошкора эълон қилган. "Форбс" журналидаги миллиардерлар рўйхатида 26-ўринни эгаллаган.

ЮКОС илгари унчалик ҳам катта компания эмас эди. "Сибнефт" билан бирлашганидан кейин юзага келган "ЮКОССибнефт" ҳозир дунёдаги хусусий нефть компаниялари орасида салмоғи жиҳатидан тўртинчи ўринда туради.

М.Ходорковскийнинг ҳибсга олиниши нафақат Россия молия бозорида маълум даражадаги тангликни юзага келтирди, балки дунё миқёсида катта шов-шувга айланди. Биржада бу ишда "сиёсат ҳиди" борлигидан шубҳа қилганлар Россия акцияларини тезроқ сотишга киришди ва натижада нархлар анча пасайди. АҚШ долларининг рублга нисбатан қиймати ҳам ошди.

Хориж сармоядорлари, Россия ҳукумати М.Ходорковскийдан қасд олишга киришди, деган хаёлга боришди. Яъни, уларнинг назарида, бизнесмен сиёсатга аралашмайди, ҳукумат эса ундан бойлик манбаини сўрамайди, деган яширин тамойил бузилган эди. М.Ходорковский В.Путинни танқид қилиш баробарида, унга мухолиф бўлган Ўнг кучлар иттифоқи ва "Яблоко" партиясига ҳомийлик ҳам қиларди.

Айрим кузатувчиларнинг фикрича, қайсидир доираларда М.Ходорковскийнинг "ҳаддан ортиқ мустақиллиги" норозилик уйғотган. У АҚШнинг

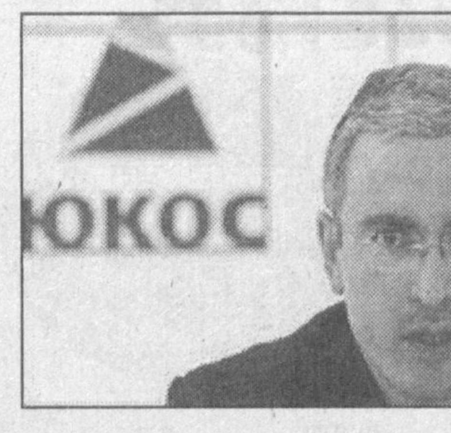

ExxonMobil ва ChevronTexaco компаниялари билан музокара ўтказиб, "ЮКОССибнефт"нинг акцияларини сотмоқчи эди. Айрим маълумотларга кўра, 25 миллиард долларлик савдо шартномаси имзоланиши кўзда тутилган. Кузатувчиларнинг фикрича, "розилик олмасдан" бундай ишга қўл урилгани ҳукуматга қарашли айрим доираларнинг ғашини келтирган. Иккинчи сабаб айрим доираларга "ЮКОССибнефт"нинг америкаликлар қўлига ўтиб кетиши ёқмаганлиги бўлиши мумкин.

Шу тариқа М.Ходорковский ҳам Россия, ҳам Ғарб матбуотининг диққат марказидан тушмай қолди. Айрим оммавий ахборот воситалари ЮКОСга "ҳужум" анча олдин бошланганини "аниқлади". Июль ойида катта миқдорда давлат мулкини ўзлаштиришда айбланиб, ЮКОСнинг йирик сармоядорларидан бири Платон Лебедев ҳибсга олинган эди. Чунки 1994 йили ўғит ишлаб чиқариш заводининг хусусийлаштирилиши билан боғлиқ ишда шубҳали жиҳатлар борлиги аниқланиб қолганди. Айримларнинг фикрича, шунинг ўзи М.Ходорковскийга огоҳлантириш бўлган. Лекин у сиёсатдан нари кетмади. Аксинча, мухолиф партияларга ҳомийлик қилаётганини инкор этди. "Катта компаниялар сиёсий партияларни молиявий қўллаб-қувватлай олмайди. Чунки бундай компаниялар акциялари эгаларининг қарашларида тафовутлар жуда ҳам кўп бўлади", деганди ўшанда М.Ходорковский.

Лекин соғлом фикр юритилса, нима бўлганда ҳам, қисқа вақтда бунча катта бойликка эга бўлиш шубҳали кўриниши тайин. Президент В.Путин бу ишни прокуратура ҳал этишини айтди. Давлат думаси раиси Г.Селезнёв, иқтисодий жиноят тергов қилиниши, солиқ тўлашдан бўйин товлаганлар жазога тортилиши керак, лекин бунда "сиёсий буюртма"га ўрин қолдирмаслиги шарт, деди.

"Дейли телеграф" бундай ёзади: "Биржадаги ўйинчилар икки лагерга — ҳокимият бизнесни эзғилаб ташлайди, деб ўйловчилар ва бу бор-йўғи ЮКОСга берилган зарба, деб ҳисобловчиларга бўлинди. Айни пайтда ҳуқуқ-тартибот органлари ҳам вазиятни яхши ўрганганини, воқеаларнинг сармоя бозорига таъсирини ҳисоб-китоб қилганини билдириб, ваҳима қилишга асос йўқлиги ҳақида баёнот бермоқда".

Ҳақиқатан, масалага сиёсий тус берилганини ҳисобга олмаса, умумий аҳвол анча барқарор. Россияда иқтисодий ўсиш 6 фоизни ташкил этяпти, бир-икки кунлик саросимани айтмаганда, молия бозори ривожланяпти, сармоя жалб этиш рейтинги юқори. В.Путиннинг қаттиққўллиги эса аҳолига ва кўпчилик бизнесменларга ёқиб тушган. Ҳар ҳолда Б.Ельцин давридаги бошбошдоқликка барҳам берилгани ҳақиқат.

Табиийки, М.Ходорковскийнинг ҳибсга олиниши кўпчиликни ўйлантириб қўяди. Очиғи, бизнесменлар унга ачинмайди, балки қай тариқа ҳибсга олинганидан бироз хавотирга тушмоқда. Чунки ЮКОС ғарбча компания, М.Ходорковскийнинг ўзи ғарблашган тадбиркордир. У ўз компаниясида корпоратив бошқарувни жорий қилиб, уни имкон қадар шаффоф тутиб келди. Мана шу очиқлик туфайли ЮКОС акциялари Россия қимматли қоғозлар бозорининг учдан бир қисмини эгаллади.

Лекин бу воқеа Россиянинг сармоя жалб этиш салоҳиятига қаттиқ таъсир қилмаслиги аниқ. Биринчидан, бойваччаларнинг тергов қилиниши ҳамма жойда халқ томонидан қўллаб-қувватланади. Мутахассисларга келсак, иқтисодчилар, токи Россияда иқтисодиётни олигархлар бошқарар экан, ҳақиқий бозор муносабатларини тўла қарор топтириб бўлмайди, деган фикрни айтади. Хориж сармоядорларининг Россия ҳукуматига ишончи ҳам сўниб қолмайди. Чунки, ҳозиргидек шароитни ҳукумат қўлдан чиқариши мантиққа зид.

Яна бир муҳим далил бор. Ҳозир сармоядорлар бўлиб ўтган воқеаларни эслаб юришни одат қилмай қўйишган. Сўнгги ўн йил мобайнида Россия бир неча бор инқирозлар билан уларни хавотирга солди, лекин оз вақт ўтгач, сармоядорлар яна қайтиб келаверди. Ҳатто тезроқ қайтиш учун бироз пойгага ҳам киришди. Буюк Британия матбуоти шундай мисол келтиради: 1990 йиллар охирида British Petroleum компанияси Россияда анча маблағ йўқотди, энди эса ўз капиталининг ним чорак қисмини яна бу мамлакатдаги лойиҳаларга сарфламоқда".

Баъзи кузатувчиларнинг фикрича, М. Ходорковскийнинг ҳибсга олиниши мамлакат ҳукуматининг хусусийлаштириш якунларини қайта кўриб чиқишга қаратилган. Бундан ташқари, бундай «сиёсат» умуман бизнесга хуруждир. Лекин бошқа кузатувчилар Россия ҳукумати бу билан мамлакатда яшовчи барча фуқаролар қонун олдида тенглигини исботлаяпти, дейишмоқда. Дарҳақиқат, ҳукумат аъзолари ҳам бу гаплар асоссизлигини бот-бот таъкидлашмоқда. Уларнинг айтишича, текширувларга қарамай, ЮКОС ўз фаолиятини давом эттирмоқда.

Мамлакат прокуратураси М. Ходорковскийнинг устидан суриштирув ишларини давом эттирмоқда. Унинг айбдор ёки йўқлигини фақат суд аниқлаб бериши мумкин.

Беккул ЭГАМҚУЛОВ.

ОЛАМ НАФАСИ

Янгиликлар, воқеалар, далиллар

Сенаторлар санкция қўллашга рози

АҚШ Сенати Яқин Шарқдаги террорчи гуруҳларни қўллаб-қувватлаётгани ва бу билан Ироқда барқарор вазият ўрнатиш учун ҳаракат қилаётган коалицион тинчликпарвар кучларга халақит бераётганлиги боис Сурияга нисбатан иқтисодий ҳамда савдо-сотиқ бўйича санкция эълон қилишга розилик билдирди. Айни пайтда мазкур масалани Вакиллар палатаси ҳам тасдиқлади. Би-Би-Си мухбирининг хабар беришича, Оқ уй Конгресснинг бу ташаббусини унчалик ёқламаяпти ҳамда бундай йўл тутиш Америка дипломатиясига тўғри келмаслигини айтмоқда. Буш маъмурияти икки йилдан ортиқроқ вақт мобайнида мазкур санкция эълон қилинишига қарши турди. Шуни ҳам қайд этиш жоизки, мазкур санкция АҚШ Президенти Жорж Буш томонидан тасдиқлансагина қонуний кучга эга бўлади. Жорж Буш муаммони ҳал қилишда масаланинг баъзи бир дипломатик жиҳатларини инобатга олиб, мазкур иқтисодий жазо чорасини қўллашдан воз кечиш эҳтимоли ҳам йўқ эмас. Мабодо Оқ уй томонидан шундай йўл тутилса, Конгресс муаммонинг бу тахлитда ечилишини, яъни дипломатик йўл билан ҳал қилинишини тақиқламоқчи. Халқаро хавфсизликка таҳдид солаётган мазкур муаммони ечишда Сенат илгари сураётган санкция қўллаш масаласи тезроқ амалиётга киритилиши керак, деб ҳисобламоқда.

— Биз Сурия билан ҳеч қандай дипломатик муносабат ўрната олмаймиз ва Сурия ҳукумати терроризмни қўллаб-қувватлаётгани кундай равшан. Биз бу ҳақиқатдан кўз юма олмаймиз, — дейди сенатор Барбара Боксер.

Яқинда бир гуруҳ АҚШ сенаторлари Яқин Шарққа ташриф буюришиб, Сурия Президенти Башар ал-Асад билан учрашдилар. Делегация раҳбари, конгрессмен Жим Колби мазкур учрашув чоғида бу масала АҚШ ва бир қанча давлатларни ташвишлантираётганлигини, террорчи гуруҳлар билан ҳамкорлик қилаётган давлатлар билан ҳеч қандай муроса йўлини танламаслигини таъкидлади. Бунга жавобан Ал-Асад Сурия ва Ироқ чегара ҳудудлари хавфсизлигини таъминлаш борасида кўп ишлар олиб борилаётганини айтиб бунинг уддасидан чиқишда АҚШ билан ҳамкорлик қилишга ваъда берди.

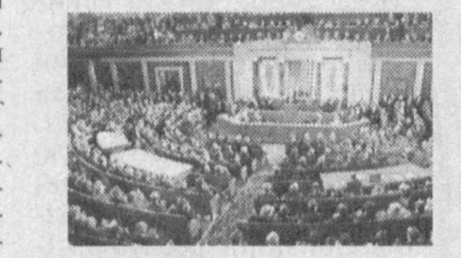

АҚШ сенаторлари Сурияни террорчи гуруҳлар рўйхатига киритилган «Хамас» ва «Ислом жиҳоди» каби ташкилотларни молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаётганликда айбламоқда ва бу санкция қўллашга етарлича сабаб бўла олишини айтишмоқда.

Санкция лойиҳасида Сурия тезлик билан террорчи гуруҳларни молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлашни тўхтатиши, Ливандан ҳарбий кучларини олиб чиқиши, оммавий қирғин қуролларига эга бўлишга интилмаслиги ҳамда баллистик ракеталар ишлаб чиқармаслиги, Ироқда ҳаракат қилаётган баъзи бир террорчи гуруҳларга қурол-яроқ етказиб бермаслиги қатъиян баён этилган. Агар мазкур шартлар бажарилмаса, муаммо ҳарбий йўл билан ҳал қилиниши уқтирилган. Бундан ташқари, Сурияга экспорт қилишни тақиқлаш, АҚШ тадбиркорларининг бу мамлакатдаги фаолиятини чеклаш, Сурия дипломатларини АҚШдан чиқариб юбориш, АҚШ ҳудудидан учиб ўтувчи Сурия самолётлари қатновини тақиқлаш ҳамда Сурия билан дипломатик алоқаларни қисқартириш ёки умуман, музлатиб қўйиш каби жазо чоралари қўлланиши мумкин.

— Шу пайтгача Сурия терроризмга қарши етарлича кураш олиб бормаётган эди. Аммо санкция масаласи кўтарилгандан кейин расмий Дамашқ «Ал-Қоида» ташкилоти тўғрисидаги маълумотларни АҚШ Давлат департаментига тақдим этди ва 11 сентябрь воқеаларидан кейин АҚШга ёрдам беришга киришди, — дейди сенатор Арлен Спектер.

АҚШ Давлат Департаментининг Яқин Шарқ масалалари бўйича котиби ёрдамчиси Виллиам Барнс Сенат олдида сўзга чиқиб, Сурияни бир қадар ҳимоя қилди.

АҚШ Сурияни 1970 йилдан буён терроризмни қўллаб-қувватловчи мамлакат сифатида эътироф этиб келаётган бўлса-да, ўз муносабатларини узмаган бирдан-бир давлат ҳисобланади.

Агар янги санкциялар амалиётга жорий этилса, Суриянинг иқтисодий имкониятини чеклайди. Биргина савдонинг ўзидан йилига у 300 миллион доллар зарар кўриши мумкин.

Суриялик дипломатлар АҚШнинг Яқин Шарқда олиб бораётган сиёсатига ўз норозиликларини билдиришмоқда.

Юнус БЎРОНОВ.

Келажак транспорти

Мадрид кўчаларида синовдан ўтмоқда

Шу йил ёз ойларида мадридликлар шаҳарда қатнаётган оддий йўловчи транспортлари қаторида учта оқ-кўк рангли автобусни ҳам кўришди. Уларда «Келажак технологияси», «Атроф-муҳитни ифлослантирмайди» ва «Бу автобус водородда юради» деган ёзувлар бор эди. Le Monde газетасининг ёзишича, шу қисқа вақт мобайнида бу автобуслардан 20000 йўловчи фойдаланишга улгурган.

«Ирисбус» деб номланган ушбу йўловчи транспортлари кўриниши жиҳатидан оддий автобуслардан фарқ қилмайди. Ички қисми ҳам замонавий талабларга тўлиқ жавоб беради.

Фақат у бензин ёки газда эмас, водород ёрдамида ҳаракат қилади. Водород солинган идишлар автобуснинг тепа қисмида жойлашган. Бу газни чиқарадиган қувурлари ҳам салоннинг тепасидан ўрин олган бўлиб, ундан буғ отилиб туради. Водороднинг ҳаводаги кислород билан реакцияга киришиши натижасида двигатель ҳаракатга келади ва у атмосферага фақат буғ чиқаради.

Идишлардаги водород 200 километрдан ортиқроқ масофага етади.

Ҳайдовчилардан бирининг айтишича, «Мазкур транспортлар оддий автобусларга қараганда секинроқ ҳаракат қилади. Лекин у текис юради, двигатели эса қарийб шовқинсиз ишлайди».

Автобусни синаб кўрган ҳайдовчилар уни яна ҳам такомиллаштириш зарурлигини таъкидлашмоқда. Синовларда иштирок этаётган Air liguide компаниясининг ривожланиш бўйича директори Жан Франсуа Дешан «Бизнинг мақсадимиз ҳозирча водороддан ёнилғи сифатида фойдаланиш мумкинлигига ишонч ҳосил қилиш эди, айниқса, шаҳар шароитида. Ниятимизга етдик» деган фикрни билдирган.

Шундай қилиб, Мадрид Европада янги автобуслар синовини бошлаб берди. Яқин орада Амстердам, Барселона, Гамбург, Лондон, Люксембург, Порто, Стокгольм ва Штутгарт шаҳарлари ҳам шундай синовлар ўтказилиши режалаштирилган.

Автобусларни Daimler Chrysler концерни, водород идишларни эса Канаданинг Balard фирмаси ишлаб чиқармоқда.

Салим ДОНИЁРОВ тайёрлади.

Ким кучли:

ОДАММИ Ё КОМПЬЮТЕР?

Жаҳоннинг кучли шахматчилари ана шу саволга ойдинлик киритиш учун бел боғлашди

Шахмат бўйича жаҳон чемпиони Гарри Каспаров "X3D Fritz" компьютер дастурига қарши ўйинга тушди. Тўрт партияга мўлжалланган ушбу мусобақанинг биринчи партияси қарийб уч соат давом этди ва икки томоннинг розилигига биноан, дуранг билан якунланди.

Айтиш лозимки, Каспаров илгари ҳам сунъий идрокка рўбарў бўлганди. Лекин бу сафарги беллашув олдингиларидан фарқ қилади. Гап шундаки, гроссмейстер ўйин давомида доналарни ўзи сурмайди, у доскадаги доналарни овоз орқали "юргизади". Бундан ташқари, доска шахматчи ва компьютер монитори ўртасида уч ўлчамли кўринишда акс этган. Майдондаги ҳолатни Каспаров махсус стереоскопик кўзойнак ёрдамида кузатади.

Компьютер ўйинлари халқаро уюшмаси ҳамда АҚШ Шахмат федерацияси ушбу беллашувни " Виртуал шароитда Инсон ва Машина ўртасидаги биринчи расмий жаҳон чемпионати" деб аташмоқда.

Каспаров бу "жанг"га бир неча ой давомида тайёрланди.

Эслатиб ўтамиз: шу йил январь ойининг охири ва февраль ойининг бошида Нью — Йоркда Каспаров исроиллик мутахассислар томонидан яратилган "Deep Junior" компьютер дастурига қарши ўйнаганди. Етти партия давом этган бу ўйинда дуранг натижа қайд этилди. Қизиғи шундаки, сўнгги партияда Каспаров дурангни таклиф қилганда, машина рад жавобини берган, аммо бир неча юришдан сўнг эса машинанинг ўзи худди шу таклифни такрорлаган.

Жаҳон чемпиони ва "X3D Fritz" ўртасидаги ўйиннинг иккинчи партияси АҚШ Шарқий қирғоқбўйи вақти билан кеча соат 13.00 (бизнинг вақт билан бугун эрталаб соат 03.00)да бошланиши режалаштирилган. Мазкур беллашувлар ESPN спорт канали ва ўйин ташкилотчиларининг интернет-сайтлари орқали тўғридан-тўғри намойиш этилади.

Жамшед ТОҒАЕВ.

Қуръа Франкфуртда ташланади

Бутун жаҳон футбол уюшмаси – ФИФА 2006 йилги жаҳон чемпионати ўйинларининг қуръа ташлаш маросимига "Формула-1" пойгаларининг ғолиби Михаэл Шумахер ва машҳур хонанда Стингни расман таклиф этди. РИА "Новости" ахборот маҳкамасининг хабарига кўра, футбол бўйича 2006 йилги дунё биринчилигига қуръа ташлаш маросими шу йил 5 декабрь куни Германиянинг Франкфурт шаҳрида бўлиб ўтади.

Ташкилий қўмита раҳбари, германиялик собиқ моҳир футболчи Франц Беккенбауэрнинг айтишича, бу маросим 2006 йилги жаҳон чемпионатига тайёргарликнинг энг муҳим биринчи қадамидир.

Қуръа ташлаш маросимига 3,5 мингдан зиёд меҳмон келиши кутилмоқда. Шулардан мингга яқини ФИФА ходимларидир. Қолганлари эса миллий футбол вакиллиридир.

Дилмурод ПАРПИЕВ тайёрлади.

Юклар манзилга тўхтовсиз жўнатилмоқда

2001 йилнинг 14 декабрида Афғонистонга инсонпарварлик ёрдами етказиб беришни қўллаб-қувватлаш ҳақида Ўзбекистон ҳукумати билан БМТ ўртасида баёнот имзоланганди. Унга мувофиқ, Ўзбекистон томони ушбу жараённи янада тезлаштириш, жумладан, олиб ўтилаётган юкларни бож тўловларидан озод этиш ва ишнинг бошқа ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштириш учун барча зарур чора-тадбирларни кўришни ўз зиммасига олганди.

Икки йилдирки, Афғонистонга юборилаётган инсонпарварлик ёрдамини хавф-хатарсиз манзилга етказишда Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги асосий мувофиқлаштирувчи вазифасини бажариб келаяпти. Бу юкларни қабул қилиб, омборларда сақлаш ва ўтказишда Сурхондарё вилояти фавқулодда вазиятлар бошқармаси ходимларининг муайян ҳиссаси бор.

Термиз – Ҳайратон кўприги орқали юклар ҳар куни тўхтовсиз ўтказилмоқда. Қолган қисмини Термиз дарё порти, темир йўл ва «Ўзмахсустранс» корхонаси автомобиллари воситасида белгиланган манзилга етказиб бериш давом этаяпти.

Азамат СУЮНОВ.

PROJECT HOPE

ИШ ЎРНИ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ

Дастур: "Она ва бола соғлиги, репродуктив соғлик, лойиҳаси", Ўзбекистон.
Лавозим: техник ходимларга ассистент.
Иш вақти: тўлик иш куни, дастур менежерига ҳисобот топширади.

МАҚСАД ВА ВАЗИФАЛАР

Ассистент техник ходимларга тренинг ва мониторинг тадбирларини ташкиллаштиришда ёрдам беради, тренинг метериалларини ўрганиш/таржима қилиш/, татбиқ этишни ва ахборот, ўқитиш ва коммуникация дастури бўйича янги материаллар тайёрланишини назорат қилади. Ҳамкорлар томонидан ўтказиладиган тренингларда иштирок этади. Хавфсиз оналик/перинатал ёрдам/ самарасини оширишга кўмак бериш, репродуктив соғлик, болалар касаллигини интеграцион назорат қилиш дастурлари ва стандарт ҳолатда она ва боланинг соғлигини сақлаш бўйича олиб борилаётган бошқа лойиҳалар устидан техник назорат ўрнатади. Ўзбекистон ва Тожикистон Республикалари вилоят Соғлиқни сақлаш вазирликлари (ССВ) ходимларига доимий кўмак кўрсатади.

АЛОҲИДА МАЖБУРИЯТЛАР

1. Техник ходимларга олиб борилаётган ва режалаштирилган тадбирларни ўтказишга ёрдам беради.
2. Республикалари ССВ ходимларининг тренинг ва мониторингга бўлган эҳтиёжини ўрганишда кўмаклашади.
3. Лойиҳанинг даври давомида ССВ ходимларининг эҳтиёжларини ўрганишни давом эттиради ва уларга тренинг ўтказишни ташкиллаштиради.
4. Жамият аъзоларининг соғлиқни сақлаш соҳасида билимини ошириш ишларини ташкиллаштиришга ёрдам беради.
5. Мавжуд бўлган тренинг метериалларини ўрганиб чиқади ва янги материалларни жамоатчиликни соғлиқни сақлаш соҳасида билимини ошириш дастурлари эҳтиёжига қараб тузишда яқиндан кўмак беради.
6. Техник ходимларга асосий дастур ва малакани ошириш курслари ўқув режасига ўзгартириш киритишга ҳамда жамият, туман ва ССВ миқёсида тренингга бўлган эҳтиёжни ўрганишда ёрдам беради.
7. Лойиҳанинг бошқа ходимлари билан яқиндан ишлаган ҳолда дастур тадбирларининг давомийлигини таъминлайди.
8. Дастур менежерига доимий равишда иш бажарилиши ҳақида ҳисобот топширади.

ТАЛАБЛАР

1. Она ва бола соғлиги соҳасида тренинг ўтказиш бўйича катта тажрибага эга тиббий ходим.
2. Ўзбек, рус ва инглиз тилида яхши ёза билиш қобилияти.

Хужжатларни топширишнинг охирги куни 2003-й. 10 декабрь.
Ҳохловчилар ўзларининг CV ларини қуйидаги манзилга юборишларини сўраймиз: office@healthfam.uz

PROJECT HOPE

POSITION DESCRIPTION

Program: Maternal and Child Health/Reproductive Helth Project, Uzbekistan
Position: Assistant for technical Specialists.
Duration: Full time for the life of the project.
Reports to: Programm Manager

GOAL:

Assist to the program technical team in the preparations for trainings, monitoring activities follow-up on review/translations/adaptation training materials and developing Information, Education and Communication (IEC) materials. Participate in the training of counterparts and provide technical oversight to Safe Motherhood/Promoting Effective Perinatal Care (SM/PEPC), Reproductive Health (RH), Integrated Management of Childhood Illnesses (IMCI) and other interventions in standardized maternal and child care; provide ongoing supervision and support to the oblast Ministry of Health staff in both Uzbekistan and Tajikistan.

SPECIFIC RESPONSIBILITIES:

1. Assist to technical team on ongoing and planned activities.
2. Assist in assessment of training and monitoring needs of oblast MOH staff.
3. Continue to assess needs and provide training to MOH during the life of the project.
4. Assist in implementation of education programs for community members.
5. Review existing training materials and assist in development of new materials, as needed for community health education programs.
6. Assist to technical specialists on assessing needs for curricula revision and training needs at the community, district, and MOH levels for basic and refresher programs.
7. Work as a team with the HOPE staff to integrate and promote continuity of program activities.
8. Provide regular progress reports to the Program Manager.

PREREQUISITES:

1. Clinical Officer with extensive training experience in maternal and child care interventions.
2. Good Uzbek, Russian and English writing skills.

The deadline for submission the applications is December 10, 2003.
Applicant should submit their CVs to the following e-mail address: office@healthfam.uz

O'ZSANOATQURILIShBANK
Знают многих — выбирают лучших !

«ХАЛҚ СЎЗИ»га
ЭЪЛОНЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ
9.00 дан 18.00 гача
136-09-25
132-10-63
242-хона

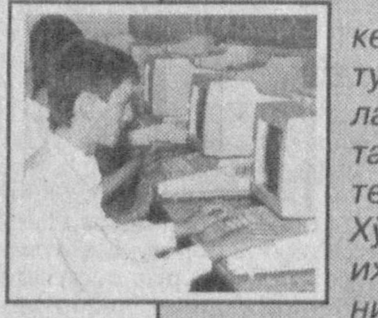

Кейинги пайтда матбуотда бу иборага тез-тез дуч келаяпмиз. Очиғи, кўпчилигимиз у тўғрисида тўлиқ тушунчага эга эмасмиз. Айримларимиз эса бутунлай бехабармиз. Ваҳоланки, ҳозирги кунда жаҳон таълим хизматлари ахборот-коммуникациялар технологияларига таянган ҳолда йўлга қўйилмоқда. Хўш, электрон дарсликлар ўқув жараёнига қанчалик ижобий таъсир кўрсатади? Улардан фойдаланишнинг қандай афзалликлари ва хусусиятлари мавжуд?

ЭЛЕКТРОН ДАРСЛИК

ўқув жараёни сифатига таъсири қандай?

Фармон ва ижро

ЗАРУРИЯТ

Ахборот-коммуникация технологиялари бозорини шакллантириш — объектив зарурият. Буни республикамиз Президентининг "Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш тўғрисида"ги Фармони эълон қилиниши ҳам тасдиқлаб турибди. Унда "мактаблар, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва олий ўқув юртларининг таълим жараёнига замонавий компьютер ва ахборот технологияларини эгаллашга ҳамда уларни фаол қўллашга асосланган илғор таълим тизимларини киритиш..." масалалари белгилаб қўйилган.

Келинг, аввало, мазкур масалаларнинг кун тартибига қўйилиши сабабларини кўриб чиқайлик. Ҳозирда мамлакатимиздаги минглаб кутубхона, олий таълим муассасалари, илмий-тадқиқот институтлари ва вазирликларда жуда катта ҳажмда ахборот ресурслари тўпланган. Бироқ ушбу манбаларга интеграциялашган ҳолда кириш усули ҳали йўлга қўйилмаган. Бундан ташқари, жаҳон ахборот маҳсулотлари ва хизматларидан аҳолининг оммавий суръатда тезкор фойдалана олиши муаммо бўлиб турибди.

Жаҳон амалиёти таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, ўз фуқароларини ахборотлашган муҳитда фаолият кўрсатишга ўргатган жамиятгина вақтдан ютади. Чунки фақат миқдорий кўрсаткичларга асосланган иқтисодиёт тизимининг келажаги йўқ.

Ахборот-коммуникация технологиялари бозорида асосий товар ахборот маҳсулотлари ва хизматлари саналади. Ҳозирги шароит ахборот маҳсулотларининг имкон қадар янги, ишончли ва тўлиқ бўлишини талаб этмоқда. Чунки бусиз самарали маркетинг, молия-кредит ва инвестиция фаолиятини юритиш мумкин эмас.

Очиғи, яқин пайтларгача ахборот маҳсулотларининг республикамиз ҳаётида тутган ўрни ва ролига етарли эътибор берилмаган. Эндиликда вазият бутунлай ўзгарди. Мамлакатимизда ахборот-коммуникациялар технологиялари бозори индустриясини таркиб топтириш жамиятимизда чуқур ижтимоий ўзгаришларга олиб келмоқда. Эндиги мақсадимиз «индустриал жамиятдан ахборотлашган жамиятга» ўтишдан иборат.

ИМКОНИЯТ

Ҳозирда электрон дарслик ва ўқув қўлланмалари, виртуал стендлар, автоматлаштирилган тест тизимлари, таълим веб-сайтлари каби дастурий маҳсулотлар замонавий педагогик технологияларни кенг кўламда жорий қилишда катта роль ўйнамоқда.

Электрон дарсликларни лойиҳалаштириш, ишлаб чиқиш ва ўқув жараёнида кенг фойдаланиш долзарб масалаларга айланган. Сабаби — улар таълим соҳасида оммавий равишда қўллланила бошланди. Сўнгги вақтларда турли хил электрон ўқув нашрлари яратилиб, улар ўз ичига оддий гиперматндан тортиб масофавий ўқитишнинг яхлит тизимларигача қамраб олмоқда.

Келинг, фикримизни Тошкент давлат иқтисодиёт университети фаолияти мисолида давом эттирайлик.

Мазкур ўқув даргоҳида биринчи галда электрон дарслик ва ўқув қўлланмалари, виртуал стендлар ишлаб чиқиш учун мўлжалланган марказ барпо этилиб, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари билан жиҳозланди. Иқтидорли талабалар томонидан "Иқтисодий информатика" электрон дарслиги, "Е-тест" автоматлаштирилган тест тизими, "Е-мақола" тизими, "Ахборот тизимлари ва технологияларига кириш" электрон ўқув қўлланмаси, "Компьютер тармоқлари", "Шахсий компьютер архитектураси" ва "Ички ёнув двигателининг ишлаш принципи" каби виртуал стендлар ҳамда бир қатор веб-сайтлар ишлаб чиқилди.

"Иқтисодий информатика" электрон дарслиги ва "Ахборот тизимлари ва технологияларига кириш" электрон ўқув қўлланмаларининг ўқув жараёнига кенг татбиқ қилиниши талабаларимизнинг мустақил равишда таълим олишига ва ўз билим даражаларини ўзлари баҳолашга ҳам кенг йўл очиб бермоқда.

Айни пайтда қайд этиш жоизки, ҳозирча электрон дарсликларни яратишнинг ягона андозаси ва дастурий воситалари йўқ. Бу эса яратилаётган турли электрон дарсликларни ўқув жараёнида самарали қўллашга тўсқинлик қилаяпти. Шунинг учун ҳам, аввало, яратилаётган электрон дарсликларнинг баҳолаш мезонларини белгилаб олиш, электрон дарсликларнинг машғулот сифатини кўтаришга қандай таъсир кўрсатишини билиш керак.

АФЗАЛЛИК ВА САМАРА

Ўқув ахборотларининг тақдим этилиши шакли, керакли ахборотларни қидириш имконияти, олинган билимлар даражасини назорат қилиш усуллари, ўқитувчи билан қайта алоқани йўлга қўйиш электрон дарсликларнинг анъанавий усуллардан афзал томонларини билдиради.

Ўқув жараёнида электрон дарсликлардан кенг фойдаланишда ҳам муаммо бор. Бу — катта ҳажмдаги ахборотни компьютер экрани орқали ўқишдир. Уни ҳал қилиш учун электрон дарсликларни ҳам матн, ҳам овоз шаклида тақдим этиш мумкин. Бу икки усул битта ўқув материалини турли шаклда тақдим этиши билан фарқланади, холос. Биринчи усулда ўқув материали гиперматн кўринишида тақдим этилиб, унда график, чизма, диаграмма, фотография, анимация ва видео қўлланилади. Иккинчисида — сухандон овози ёрдамида, слайд-шоу кўринишидаги материал билан бирга берилади. Аудио ва видеоахборотларнинг биргаликда қўлланиши ўқитиш самарадорлигини яхшилаши шубҳасиз.

Барча ахборотни бўлим, боб, мавзу, кичик мавзу тартибида тақдим этиш мумкин. Бундан ташқари, кўриб чиқилган ўқув материалига қайтиш, навбатдагисига ўтиш ва гипералоқа асосида бошқа бўлимлардан излаш имкониятлари ҳам мавжуд.

Электрон дарсликлар асосида сабоқ олаётган талабаларнинг билим даражаларини аниқлаш учун автоматлаштирилган тест тизимларидан фойдаланилади. У қуйидаги талабларга жавоб бериши лозим: тест натижаларининг объективлиги, ўқув материалларини қамраб олиш, ўқитиш элементларини тест жараёнига киритиш, қайта тест топшириш имконияти.

Натижаларнинг холислигини ва тестни қайта топширишни таъминлаш мақсадида саволлар базадан тасодифийлик асосида танлаб олинади. Тест мобайнида талабага жавобларнинг тўғрилиги ҳақида ахборот бериб борилади ва имтиҳон тугагандан сўнг яхши ўрганилмаган мавзулар рўйхати берилади. Тестни бирор бир мавзу ёки тўлиқ курс бўйича топшириш мумкин.

Ишлаб чиқилаётган электрон дарсликлардан локал ва тармоқ усулида фойдаланиш имконияти ҳам мавжуд. Локал усули якка ҳолда сабоқ беришда, тармоқ усули эса ўқувчининг ўқитувчи билан алоқасини ўрнатиш учун қўлланилади. Талабанинг ўқитувчи билан ўзаро алоқаси диалог (online) ёки электрон почта (offline) кўринишида амалга оширилиши мумкин. Асосий ўқув материали талабанинг компьютерида жойлашган бўлиб, серверда айрим маълумотлар сақланади. Бу эса тармоқда катта ҳажмдаги ахборотларни узатишга чек қўяди. Бундан ташқари, серверда ҳар бир талабанинг исми, шарифи, фамилияси, тест натижалари кабилар ҳам сақланади.

Компьютерда ўқитиш тизими видеокассеталарда ахборотлар кетма-кет жойлашган курсларга нисбатан кенг имкониятларга эга. Шунингдек, у самарали билим олиш жараёнини назорат қилиш воситалари билан жиҳозланган.

Хулоса қилиб айтганда, талабаларни ахборот-коммуникациялар технологияларини қўллаш асосида ўқитиш янги истиқболли таълим андозасига айланиши шубҳасиз.

Қаҳрамон АЛИМОВ,
Баҳодир БЕГАЛОВ,
иқтисод фанлари докторлари, ТДИУ профессорлари.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 13 ноябрдаги «Ярмарка савдосини ташкил этишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 391-сонли қарори ва 30.10.2003 йил 04-7-78-сонли кўрсатмасига биноан,

шу йил 18-21 ноябрь кунлари Тошкент шаҳридаги «Ўзкўргазмасавдо» акционерлик жамиятининг катта павильонида

«Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг», «ЎзМАДпарранда» холдинг компаниялари, «Ўздонмаҳсулот» давлат акционерлик корпорацияси, «Озиқовқатсаноат», «Ёғмойтамакисаноат» уюшмалари, «Ўзгўштсутсаноат» давлат акционерлик уюшмаси ва «Ўзбексавдо», «Ўзбекбирлашув» акционерлик компаниялари томонидан

2004 йилда ишлаб чиқариладиган
- сут;
- гўшт ва гўшт маҳсулотлари;
- қандолат ва макарон маҳсулотлари;
- спиртли ва алкоголсиз ичимликлар,
- консервалар,
- қуруқ ва қайта ишланган мева-сабзавот

ҳамда бошқа озиқ-овқат маҳсулотларига

республика ҳудудида жойлашган, мулкчилик шаклидан қатъи назар, истеъмолчилар билан шартномалар тузиш улгуржи-савдо ярмаркаси ўтказилади.

«Ўзбексавдо» акционерлик компанияси.

Ярмарка манзили: 700174, Тошкент ш., Беруний к., 417-уй. Телефонлар: 139-46-97, 139-49-00.

Миш-миш ва ҳақиқат

ХАСТАЛИК ЖОЙ ТОПМАСИН!

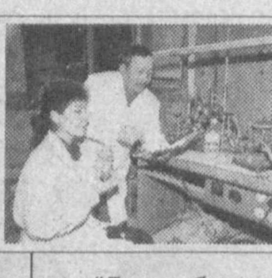

"Республикамизда қорин тифи ва паратиф тарқалибди, кўпчилик хасталанганмиш, бу бизга Тожикистон Республикасидан келаётганмиш" деган ташвишли гап-сўзлар қулоққа чалиняпти шу кунларда. "Бу миш-мишлар асослими ёки асоссиз?" деган савол билан шу соҳа мутахассиси — Саломатлик институти директори, иккинчи Тошкент давлат тиббиёт институти «Эпидемиология» кафедраси мудири, профессор Омон МИРТОЗАЕВга мурожаат қилдик.

— Оммавий ахборот воситалари орқали олинган маълумотларга кўра, ҳақиқатан ҳам, сентябрь, октябрь ойларида Душанбе шаҳри шифохоналарига мингдан ортиқ беморлар қорин тифи ва шу касалликка гумон қилиб ётқизилган, — дейди О.Миртозаев. — Уч юз нафарга яқин бемор бу хасталик билан оғригани тасдиқланган. Яширишнинг ҳожати йўқ. Қўшни давлатдаги эпидемиологик вазият, ўз навбатида, бизнинг республикамизга ҳам хавф солиши мумкин. Чунки саккизта вилоятимиз бевосита Тожикистон билан чегарадош. Шунингдек, Зарафшон, Сирдарё сингари аҳолини сув билан таъминлаб турган дарёлар бизга қўшни республика ҳудудидан ўтиб келади...

— Гапингизга қараганда, бизда ҳам мазкур хасталик қайд қилинган кўринади...

— Йўқ, бизда бу хасталик қайд қилинган эмас. Мен фақат мавжуд хавф-хатарни очиқ-ойдин айтяпман, холос. Қолаверса, бу хасталикнинг мамлакатимиз ҳудудида тарқалмаслиги, аҳолига зиён етмаслиги учун Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимидаги мутасадди ташкилотлар, тиббий ходимлар барча зарур чора-тадбирларни амалга оширмоқдалар. Мамлакатимизда қорин тифи (ичтерлама) касаллиги кейинги 15 йилда ўн тўрт баробарга камайган. Бироқ шунга қарамай, эҳтиёткорлик, ҳушёрлик, хасталикка чалинмасликнинг олдини олиш, аввало, ҳар бир инсоннинг ўзига боғлиқлигини яна бир карра уқтиргим келади.

— Домла, аввало, ҳеч ким оғримасин-у, лекин эҳтиёт бўлиш нуқтаи назаридан ичтерлама ва паратиф хасталикларининг кечиши ҳақида маълумот берсангиз.

— Бу хасталик юқумли ичак касалликлари қаторига киради. Уни асосан сальмонеллёзлар авлодига кирувчи бактериялар қўзғатади. Ичтерлама таёқчалари ташқи муҳитнинг турли таъсирига чидамли бўлиб, бир неча дақиқадан баъзан бир неча ойгача яшаб қолиши мумкин. Асосан аҳоли сифатли сув билан таъминланмаган, санитария-гигиена қоидаларига риоя қилинмай, у қўпол равишда бузилган, шунингдек, тиббиёт назорати яхши йўлга қўйилмаган жойлар, аҳоли орасида кўпроқ учрайди. Касаллик асосан бемор ва бактерия ташувчилардан юқади. Унинг яширин даври 21 кунгача давом этади. Гоҳо бу давр қисқариши, чўзилиши ҳам мумкин. Бундай дардга чалинган бемор, албатта, ўз вақтида шифокорга мурожаат қилиши, даволаниши шарт.

— Ичтерлама сув орқали юққанда кўп одам касалланади, дейишади. Шу тўғрими?

— Ҳа, ана шу ифлосланган сувдан фойдаланишга барҳам берилгандан сўнг касалланиш тезда камаяди. Шунингдек, ичтерлама озиқ-овқат, сут ва сут маҳсулотлари орқали юққанда ҳам касалланиш бирданига кўпаяди. Бундай ҳодиса, айниқса, болалар муассасаларида, шифохоналарда кўпроқ учрайди. Тозалик, озодалик ва шахсий гигиена қоидаларига тўлиқ риоя қилиш, ейиладиган маҳсулотларни тўғри сақлаш, сувни қайнатиб ичиш каби ишларга яхши эътибор берилган жойларда эса ичтерлама деярли учрамайди. Унинг тарқалишининг олдини олиш мақсадида озиқ-овқат корхоналари ишчилари, боғча, мактаб, даволаш муассасаларида ишловчилар тез-тез тиббий кўрикдан ўтиб туришлари шарт.

Халқимизда "Оғриқ жойини топса, олти ой қишлайди" деган гап бор. Чунки ҳар бир хасталикнинг келиши жуда осон, кетиши эса мушкул. Шу боис ҳар бир киши ўз эҳтиёт чорасини ўзи кўрса, деймиз.

"Халқ сўзи" мухбири Умида ФАЙЗИЕВА суҳбатлашди.

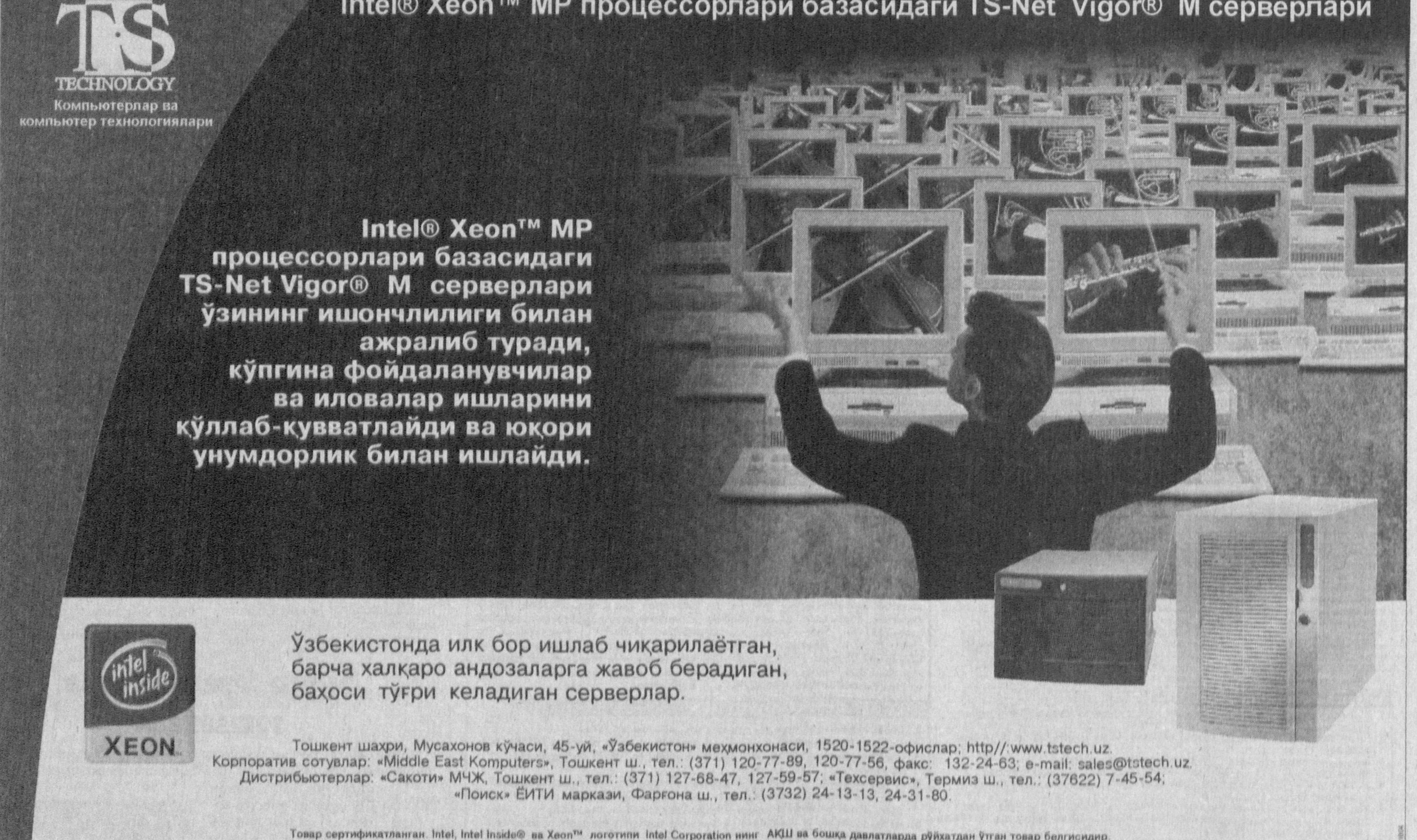

Тошкент шаҳри, Мусахонов кўчаси, 45-уй, «Ўзбекистон» меҳмонхонаси, 1520-1522-офислар; http//:www.tstech.uz.
Корпоратив сотувлар: «Middle East Komputers», Тошкент ш., тел.: (371) 120-77-89, 120-77-56, факс: 132-24-63; e-mail: sales@tstech.uz.
Дистрибьютерлар: «Сакоти» МЧЖ, Тошкент ш., тел.: (371) 127-68-47, 127-59-57; «Техсервис», Термиз ш., тел.: (37622) 7-45-54; «Поиск» ЁИТИ маркази, Фарғона ш., тел.: (3732) 24-13-13, 24-31-80.

Товар сертификатланган. Intel, Intel Inside® ва Xeon™ логотипи Intel Corporation нинг АҚШ ва бошқа давлатларда рўйхатдан ўтган товар белгисидир.

ҒИШТ ЗАВОДИ

малакали мутахассисларни юқори маошли ишга таклиф этади:

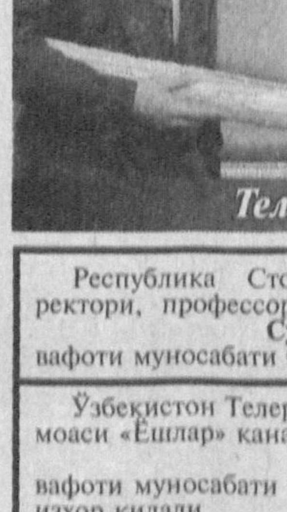

- механик;
- технолог;
- куйдирувчи-пишитувчи;
- энергетик ёки электрик;
- безак учун ғишт ишлаб чиқариш технологи;
- электрсозловчи;
- Т-130 га бульдозерчи;
- ЭО-10011 га экскаваторчи;
- «КамАЗ» ҳайдовчиси (Юнусобод туманидан);
- Тошкент вилоятидан мавсумий ишчилар;
- «Дамас» ҳайдовчиси (Юнусобод туманидан).
- Шунингдек, иситиш техникасини сотиш бўйича инглиз ёки немис тилини биладиган менежер.

Катта бўлмаган ҳажмларда 3-4 миллиметр қалинликдаги занглмайдиган пўлат сотиб оламиз.

Телефон: 182-16-34.

Республика Стоматология маркази жамоаси марказ директори, профессор Матсафо Бекметовга турмуш ўртоғи
Сўнабиби БЕКМЕТОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Телерадиокомпанияси республика радиоси жамоаси «Ёшлар» каналининг муҳаррири
Баҳром ОЧИЛОВнинг
вафоти муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети раҳбарияти ва жамоат ташкилотлари моддий ашёлар бўлими ҳисобчиси Мавжуда Улуғбоевага онаси
МУҲАББАТ аянинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети раҳбарияти ва жамоат ташкилотлари режалаштириш бўлими ҳисобчиси Гулбаҳор Абидовага онаси
МУАЗЗАМ аянинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати: Э. Болиев (масъул котиб — «Халқ сўзи»); П. Дюгай, Ш. Жабборов (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), Л. Кучеренко, М. Миралимов, С. Муҳиддинов, Ш. Ризаев, А. Саидов (бош муҳаррир ўринбосари вазифасини бажарувчи — «Народное слово»), М. Сафаров, И. Ўтбосаров, О. Қаипбергенов, А. Ҳайдаров, Ў. Ҳошимов.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Газетхонлар билан алоқа ва минтақалар бўлими 133-52-55;
Котибият 133-10-28; Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 0066. 22598 нусхада босилди.
Ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва оператор Жамшед ТОҒАЕВ томонидан саҳифаланди.
Таҳририятга ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.
-Тижорат материали

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи котиб — А. Орипов.
Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров.
Навбатчи — Р. Ёрлақабов.
Мусаҳҳиҳ — М. Сулаймонова.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди — 21.30 1 2 3 4 5